

List Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Lovac

Broj 53

Tuzla, mart/ožujak 2012.

Cijena 1,00 KM

TEME BROJA:

Zaštita divljači u stanju prirodne nesreće

Usvojena Odluka o osnivanju lovišta

Svjetski dan biodiverziteta

Intervju sa predsjednikom SLD TK

Remize za divljač u lovištu

Inventarizacija divljači

Procjena pola i starosti crne divljači

Lovac

List Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Izlazi tromjesečno

Izdavač:
Predsjedništvo Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Za izdavača:
Faruk Huskanović,
predsjednik Predsjedništva SLD TK

Redakcija lista "Lovac":
Faruk Huskanović,
Mensur Alić (Tuzla),
Šerif Bečić (Banovići),
Samir Brkić (Živinice),
Ramo Memić (Sapna),
Irfan Muftić (Gračanica),
Edin Zaimović (Rahić - Brčko)
Samed Mehmedović (Srebrenik)
Esad Hanić (Gradačac),
Dževad Mehić (Teočak),
Hariz Salihović (Kladanj),
Džemal Jukan (Gračanica),
Mensudin Tokanović (Lukavac),
Sulejman Hadžić (Doboj-Istok),
Rasim Omerović (Kalesija) i
Faruk Mehanović (Čelić).

Glavni i odgovorni urednik:
Faruk Huskanović, dipl. pravnik

Urednik i lektor:
Prof. Mirzet Ibrišimović

Stručni saradnik:
Jasmin Bećirović, profesor

Fotoliti:
B Concept Sarajevo

Priprema i štampa:
"Mikroštampa" Tuzla

Za štampariju:
Šaban Cipurković

Adresa redakcije "Lovac"
Tuzla, Džindić mahala 13.
Tel./fax: 035/277-525
Web site: www.lovac.tk.com
E-mail: info@lovac.tk.com

Račun kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
132-100-03092192-27

Na osnovu mišljenja Ministarstva
za obrazovanje, nauku, kulturu, sport
i informisanje Vlade TK broj
10/1-452-25-2/98 od 28. 08. 1998. god.,
list „Lovac“ oslobođen je dijela
poreza na promet

Naši lovci uspješni protiv bjesnila

Završena prva faza Kampanje oralne vakciancije lisica, a sljedeća je planirana za proljeće ove godine

Tokom prve faze **Kampanje oralne vakciancije lisica i provođenje postvakcinacionog nadzora**, na području cijele BiH, koja je završena 26. 12. 2011. i u kojoj je aktivno učestvovao Savez lovačkih društava Tuzlanskog kantona, treba istaći značaj ove Kampanje i dosadašnji efikasan način njene realizacije na području lovišta kojim gazduju lovačka društva u TK. Nakon sprovedene distribucije vakcina u novembru prethodne godine pristupilo se odstrjelu, odnosno izuzimanja vakcinisanih lisica iz lovišta u prvoj polovini decembra. Na području TK je planirano da se odstrijeli 26 lisica - dvije lisice po lovačkom društvu sa sabirnim centrom u sjedištu SLD TK. Do sada je odstrijeljeno 16, a preostalih 10 lisica je planirano da se odstrijele do kraja marta ove godine. Odstrijeljene lisice se radi analize predaju u nadležne veterinarske zavode, odnosno Veterinarskom fakultetu u Sarajevu. Ne treba zaboraviti da su lisice u našoj zemlji glavni prenosioci bjesnila i da ova vakcinacija ima za cilj iskorijeniti ovu opasnu zaraznu bolest upravo među divlje životinjama, sve da bi se preduprijdilo prenošenje zaraze na ljude, ali i na domaće i divlje životinje. Dakle, radi se o veoma važnoj kampanji za unapređenje javnog zdravstva u BiH u cjelini, ali i zdravlja životinja. Kampanja u BiH je dio šireg regionalnog projekta na iskorjenjivanju bjesnila od kojeg godišnje u svijetu umre 55.000 ljudi. Realiziranjem ovog projekta (trajati će 12 mjeseci) stvoreni su uslovi za implementaciju petogodišnjeg programa u BiH putem IPA programa, koji je uspostavljen Uredbom Vijeća EU, a koji se sprovodi kroz pet komponenti: pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, prekogranična suradnja, regionalni razvoj, razvoj ljudskih potencijala i ruralni razvoj.

Avioni u Kampanji oralne vakciancije lisica

Lisice su „rezervoari“ bjesnila, a uz to se brzo razmnožavaju te će se ovakve vakcinacije održavati dva puta godišnje da bi se spriječilo širenje bjesnila u divljoj populaciji. Prethodne godine je u BiH registrirano 60 slučajeva bjesnila kod životinja, većinom lisica. Mamci koji se bacaju iz aviona napravljeni su od smjese (riblji ostaci) koja je neprijatnog mirisa, ali veoma privlačna za lisice. Tečnost vakcine je ubačena u sredinu mamca u obliku kekasa. Plastična kapsula sa vakcinom zaštićena je aluminijskom folijom koja se otvori nakon što lisica zagrije mamac. Vakcina sadrži živi virus bjesnila, ali u količini koja ne izaziva oboljenje i istovremeno stvara imunitet kod životinje koja je pojede. Mamci su jako izraženog mirisa, koji će privući lisice čak i s udaljenih mjesta kako bi ga pojeli. Većinu mamaca – vakcina, lisice će pojesti u roku od 4-5 dana i rizik od bjesnoće će biti znatno smanjen. Građanima se savjetuje da ukoliko njihovi kućni ljubimci (psi ili mačke) ugrabe mamac, ne pokušavaju da ga izvade iz usta, jer im ne mogu naškoditi. Međutim, zabranjeno je koristiti oralnu vakcinu za vakcinaciju kućnih ljubimaca protiv bjesnila, jer je doza prilagođena lisicama. U akciji na području BiH učestvuju osam do 10 aviona, a izbacuju po 20 do 24 vakcina po kvadratnom kilometru, osim u naseljenim mjestima i po vodenim površinama.

Ova vrsta vakcine je u upotrebi skoro 20 godina u Evropi u borbi protiv bjesnila lisica i oko 115 miliona mamaca bačeno je u mnoge zemlje starog kontinenta bez ikakvih posljedica za ljude. Sljedeća vakcina je planirana za proljeće ove godine, kako bi pojačali program vakcinacije i unaprijedili nastojanje da se osigura stvaranje sigurnijeg okruženja za stanovništvo i to posebno za poljoprivrednike, stočare, lovce, stoku i kućne ljubimce. Cijepljenje će se organizirati i u nekoliko narednih godina kako bi se osiguralo da sva mladunčad i nezaštićene lisice iz jedne godine budu cijepljeni u svakoj narednoj godišnjoj kampanji. Kako je cilj Kampanje poboljšati zdravlje životinja i pomoći u borbi protiv rizika po zdravlje ljudi koji mogu biti uzrokovani pojavom bjesnila, razumljiva je ozbiljnost s kojom lovci moraju prići ovom zadatku.

Faruk Huskanović
Predsjednik SLD TK

Usvojena Odluka o osnivanju lovišta

Tridesetog januara ove godine Skupština TK je usvojila Odluku o osnivanju lovišta, na prijedlog resornog ministarstva i uz saglasnost Vlade TK. Na osnovu ove Odluke Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK će pokrenuti proceduru dodjele koncesije, odnosno prava na gospodarenje lovištima. S obzirom da iz ove Odluke proizilaze obaveze u lovačkim društvima na području Tuzlanskog kantona, SLD TK će blagovremeno i intenzivno razmatrati dužnosti članica po ovoj Odluci koja je donesena da bi se na efikasniji način uredila organizacija lovstva, zaštitile ugrožene vrste divljači s ovih područja, osigurala mjere za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i uređenje lovišta i lovljenja divljači, u skladu s lovno-gospodarskom osnovom, godišnjim planovima upravljanja lovištima i osiguranjem upotrebe divljači i lovišta, što sve koristi očuvanju

biološke raznolikosti ekoloških sistema i ekološke ravnoteže prirodnih staništa divljači. Osim posebnog lovišta „Konjuh“ kojim gospodari JP „Šume Tuzlanskog kantona“ d.d. Kladanj, Odlukom je definirano 13 privredno-sportskih lovišta na području TK, čime se stiču uslovi za iskorištavanje dobrih lovnih potencijala kojim raspolaže Tuzlanski kanton i mogućnosti za razvoj lova i lovnog turizma. Dakle, Odlukom se osniva 14 lovišta, utvrđuje naziv lovišta, namjena, tip i karakteristike lovišta, ukupna površina, opis granica lovišta, glavne vrste divljači, najvažnije ostale vrste divljači, nezaštićene vrste divljači, te rijetke i ugrožene vrste divljači koje naseljavaju lovišta.

Jasmin Bećirović
Sekretar SLD TK

75. sjednica Predsjedništva SLD TK

U prostorijama LD „Tuzla“, 2. marta 2012. godine, održana je 75. sjednica Predsjedništva SLD TK. Sjednici je prisustvovalo 13 članova, predsjedavao je dipl. pravnik Faruk Huskanović, predsjednik SLD TK, a zapisnik je vodio Jasmin Bećirović sekretar SLD TK. Dnevni red sjednice je imao četiri tačke.

Predsjedništvo SLD TK je razmatralo Odluku o osnivanju lovišta s naglaskom na obaveze Saveza koje proizilaze iz ove Odluke koju je usvojila Skupština TK, a donesen je Zaključak da predstavnici lokalnih zajednica i predsjednici lovačkih društava favorizuju lovačka društva prilikom dodjele lovišta na korištenje. Kao uslovi za favorizovanje lovačkih društava da se predlože kriteriji: faktor dugogodišnjeg upravljanja lovištem (iskustvo gazdovanja), veličina lovišta i infrastruktura u lovištu (lovačke kuće, čeke, lovnotehnički, lovnouzgojni objekti itd.), a sve to prikazati i u finansijskom obliku. Pregled imovine s dokumentacijom i bez dokumentacije sa finansijskim pokazateljima treba dostaviti do 31. 3. 2012. godine. Zadužena je Komisija (Faruk Huskanović, predsjednik SLD TK, Rasim Omerović, predsjednik Savjeta za lovstvo Džemal Jukan, poslanik u kantonalnoj Skupštini, Samed Mehmedović i Senad Selimbašić, predsjednik Komisije) da, kao delegacija, ministru i premijeru Vlade TK predlože navedene kriterije prilikom dodjele lovišta. Tokom redovne procedure za dodjelu lovišta nastaviće s privremenim planom gazdovanja, sve do zaključenja ugovora o koncesijama.

Predsjedništvo je razmatralo način sprovođenja druge faze Kampanje oralne vakciancije lisica i provođenja postvakcinacionog nadzora na području TK, a zaključeno je da se privremeno obustavi Kampanja zbog gravidnosti lisica.

Predsjedništvo je zaključilo da se godišnja i izborna Skupština SLD TK održi od 23. do 26. aprila, a na kraju je Predsjedništvo, skladu s Pravilnikom o dodjeli priznanja i odlikovanja SLD TK, u svrhu zasluga i u cilju stimuliranja razvoja i afirmacije lovstva i drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo, na prijedlog članica Saveza i Komisije za priznanja i odlikovanja SLD TK, donijelo Odluku da se u okviru LD „Spreča“ Kalesija četiri člana proglašaju počasnim: Nazif Majdančić, Himzo Burek, Haso Hasanović i Rifet Mujkanović.

Jasmin Bećirović
Sekretar SLD TK

Savez lovačkih društava TK preduzeo niz mjera na zaštiti i prehrani divljači u stanju prirodne nesreće

Imajući u vidu da su u februaru u nekim općinama brdskog planinskog karaktera na području Tuzlanskog kantona intenzivne snježne padavine, uzrokovale visinu snijega i do 2 do 3 m, glavni federalni inspektor za šumarstvo i lovstvo uputio je SLD TK preporuku u vezi sa zaštitom i prihranom divljači. Preporuka je upućivala da se stanje elementarne nepogode prevaziđe jedinstvenom lovnom politikom u cilju obezbjeđenja najkvalitetnijeg načina prehrane divljači na ugroženim područjima, naravno uz zakonsku obavezu privremene obustave lova.

Tako je Savjet za lovstvo SLD TK, nakon što je Vlada F BiH donijela Odluku o proglašenju stanja prirodne nesreće na području F BiH, uzrokovane velikim snježnim padavinama i niskim temperaturama, a Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva preporučilo preduzimanje mjera u cilju zaštite divljači u lovištima za vrijeme trajanja prirodne nesreće, u februaru donijelo UPOZORENJE-PREPORUKU svim članicama Saveza da što hitnije izvrše procjenu ugroženosti divljači od prirodnih nepogoda i da odmah preduzmu mjere za sprečavanje trajnih posljedica po fond divljači i zdravstveno stanje divljači. Ovo Upozorenje-preporuka je doneseno na osnovu članova 30. i 31. Statuta SLD TK i člana 57. Zakona o lovstvu kojim je propisano da je „divljač zabranjeno uznemiravati i loviti u vrijeme kada je i na prostoru na kome je divljač ugrožena poplavom, snijegom, poledicom i drugim prirodnim nesrećama“.

Članice Saveza, u skladu s mogućnostima na terenu, preduzele su dodatne mjere za spašavanje divljači i zaštitu od bilo kog oblika uznemiravanja ili ugrožavanja, obezbijedile najkvalitetni načina prihrane divljači na ugroženim područjima i intenzivirale kontrolu i reguliranje brojnosti predatora. U skladu s tim, predsjednik SLD TK Faruk Huskanović je uputio apel Ministarstvu za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo F BiH u kojem je preporučeno i traženo da se obezbijede dodatna sredstva za hitno preduzimanje neophodnih mjera po pitanju obezbjeđenja novih količina hrane za divljač, kao i da se izvrši raščišćavanje glavnih komunikacija i koridora kretanja divljači jer se divljač u tako teškim uslovima teško kreće i teško pronalazi hranu u slobodnoj prirodi.

Kako se stanje pogoršavalo tako je i SLD TK, u saradnji sa članicama Saveza, uputama Savjeta za lovstvo i uputama glavnog federalnog inspektora za šumarstvo i lovstvo preduzeo niz aktivnosti na prehrani divljači i zaštiti ugrožene divljači, tako što je hrana u obliku sijena, kukuruza i sl. iznošena na sve pristupačne lokacije u lovištima na području cijelog Kantona. Izvještaji o koordiniranim aktivnostima članica SLD TK ukazuju na niz uspješnih aktivnosti u vezi zaštite i prihrane ugrožene divljači u stanju prirodne nesreće.

Jasmin Bećirović
Sekretar SLD TK

Husejnovići pomogli divljači i u ekstremno teškim uvjetima

Niske temperature i obilan snijeg koji se sručio na područje regije i Evrope paralizirali su i izmijenili svakodnevicu i na prostorima Bosne i Hercegovine. Obustava saobraćaja nestanak vode, struje, smrzavanje ljudi i životinja, rezultiralo je proglašenjem stanja prirodne nesreće. Visina sniježnog pokrivača u općini Teočak je iznosila u prosjeku oko 100 cm, a temperatura je padala gotovo i do -300 C. Kao i ljudima tako je i životinjama otežano kretanje ili ga učinilo gotovo nemogućim.

Nimalo obeshrabreni ovakvim stanjem, članovi LS „Husejnovići“-LD „Teočak“, u nedjelju, 12. februara, u toploj obući i odjeći, naoružani voljom, lopatama i hranom za divljač, krenuli su ujutro u probijanje puta prema Mejdanu, Vučića gaju, Pločama i Crnim stijenama. Put traktorom nije bio lak jer su sniježni nanosi na mjestima bili i oko 180 cm. Hajrudin Imširović, Zejnil Softić, Avdo Kahrimanović, Rešid Avdić i traktorista Dževdet Dautović, nadljudskim naporima su se probijali zametenim putevima. Prethodnica je mjestimično obilježavala put traktor koji je vozio dra-

gocjenu hranu za promrzlu i izgledniju divljač. Razdaljinu puta od oko 2 km lovci su savladali za približno 4 sata, ali su ipak stigli na prvo planirano odredište, na Vučića gaj. Nakon predaha uz šljivovicu, krenuli su dalje prema Crnim stijenama. Iako je snijeg bio i dalje visok, tu je teren bio malo ravniji pa je probijanje unekoliko bilo lakše. Po raspodjeli bala sijena (12 komada) te kukuruza u kliju (250 kg), po ritualnom običaju, lovci su naložili vatru te uz roštiljske kobasice i dobru „maksuziju“, pobjedili su i zamor. Zadovoljni učinjenim, nakon fotografiranja, polako su se spakirali i krenuli kućama. Na traktoru su zapjevali u ime ispunjenog teškog zadatka.

Muhamed Spahić

Zimska prihrana divljači u vanrednim uslovima

Vrijedni lovci LS „Gornja Tuzla“-LD „Tuzla“, pokazali su odlučnost i smisao za organizovanje akcija iznošenja hrane u lovište i u uslovima elementarne nepogode, odnosno u stanju proglašene prirodne nesreće. Hladnoća i dubok snijeg nisu spriječili članove Sekcije da se zapute na Mejevicu, naoružani džakovima žita i sijena. Presudna je bila ljubav prema divljači kojoj su čvrsto naumili pomoći, ali i činjenica da bez prihrane divljači nema ni kvalitetnog lova, koji je bio na zavidnom nivou u protekloj lovnj sezoni.

Damir H. Mehmedović

Prihrana divljači u stanju prirodne nesreće

U skladu s Upozorenjem-preporukom Savjeta za lovstvo SLD TK da se što hitnije preduzmu mjere za sprečavanje trajnih posljedica po fond i zdravstveno stanje divljači u uvjetima obilnih sniježnih padvinama i niskih temperatura, organi upravljanja Društvom su preko svojih sekcija organizirali zaštitu i prihranu divljači tokom trajanja proglašenja stanja prirodne nesreće. Tako se

pokazala dobra uzgojna mjera akcija Društva kada su prošle godine lovci zasijali kukuruz na 36 dunuma zemljišta u posjedu LD „Jelen“. Urod je iskorišten na način da se u februaru preko tri tone kukuruza iznijelo i pravilno rasporedilo u lovištu. Lovci su kukuruz i sijeno dovezli na vlastitim traktorima. Na prvoj fotografiji je grupa lovaca LS „Svirac“, a na drugoj su tri člana LS „Kerep“.

Fabrudin Gromić

Prihrana omogućila opstanak i spriječila migraciju divljači

U okviru realizacije programskih zadataka u lovnj 2011./12., lovci LD „Srndač“ Gračanica, izgradili su 25 hranilica, 120 solila, 40 pojila i 30 staza za divljač, organizovali su 75 akcija na prihrani srneće divljači, 80 akcija na iznošenju soli u lovište i 35 akcija na pravljenu staza i prtina za divljač. S prihranom su počeli početkom jeseni kako bi divljač znala gdje može naći hranu i kako bi ta hrana poslužila za stvaranje masnih naslaga, čime je divljač u zimu ušla uhranjena i u dobroj lovnj kondiciji. Prihrana je intenzivirana u januaru, a posebno u februaru kada su obilne sniježne padvine i niske temperature zahtijevale da se hitno preduzmu mjere za sprečavanje trajnih posljedica po fond i zdravstveno sta-

nje divljači. Naročita pažnja je posvećena prihrani srneće, zečije i fazanske divljači jer je to najznačajnija divljač u lovištu Društva. U tom periodu akcije su izvođene skoro svakodnevno, a subotom i nedjeljom redovito pa je tako u nedjelju, 12. februara, izvedena akcija prihrane u kojoj je učestvovalo svih 18 sekcija, odnosno 450 lovaca LD „Srndač“, ali i drugih ljubitelja prirode i divljači. Taj dan je u lovište uneseno oko tri tone sijena i osam tona kukuruza u kliju, vodeći računa o rasprostranjenosti, odnosno brojnosti divljači u određenim dijelovima lovišta. Ove aktivnosti su omogućile opstanak divljači, ali su i preduprijedile njenu migraciju iz lovišta. Na prvoj fotografiji je grupa lovaca LS „Donja Orahovica“, a na drugoj su članvi LS „Gračanica“.

Tajib Omerović

Pobratimili se lovci Gračanica i Bačke Topole

Dugogodišnji zajednički lov članova LS „Pribava-Lohinja“ LD „Srndač“ Gračanica i lovaca LS „Fazan“ Bajša-LU „Panonija“ Bačka Topola, rezultirao je bratimljenjem lovaca ovih dvaju sekcija u novembru prošle godine. Tako je na svečan način krunisano decenijsko druženje i lov na terenima Sekcije „Pribava-Lohinja“ i Sekcije „Fazan“. Naše lovce je najviše privukao lov prepelica, srneće, zečije i fazanske divljači kojom obiluje lovište prijatelja iz Srbije, a njih je najviše zainteresovao lov crne divljači kojom je bogato lovište LD „Srndač“. Inicijatori ovakvog druženja i razmjene iskustva su lovačke porodice Halidović, Džambo i Dugić iz Pribave, a porodice Vojinović i Šandor iz Bajše, ali je posebno pridonio Fadil Pajdo Halidović, lovovođa LS „Pribava-Lohinja“. Bratimljenje je svečano obavljeno pred kraj prošle godine, u lovačkom domu LS „Pribava-Lohinja“, u prisustvu predsjednika dvaju lovačkih sekcija: Samira Mekića i Šandora Lovaa. Cilj ovog bratimljenja je zajednički lov, rekreacija, druženje i razmjena iskustva na uzgoju i zaštiti divljači, a posebno na očuvanju prirodnih staništa i povećanja broja lovne divljači.

Ove godine, već sredinom januara, kolege iz Vojvodine su bili gosti lovaca LD „Srndač“ Gračanica. Lov na divlje svinje, druženje i zajednička večera su organizovani uz prisustvo brojnih gostiju. Između ostalih, prisustvovali su: Imšir Škahić, ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u Vladi TK, Faruk Huskanović, predsjednik SLD TK, Mirso Savić, predsjednik LU „Panonija“

Bačka Topola, Džemal Jukan, predsjednik LD „Srndač“ Gračanica, Fuad Kubat, predsjednik LD „Srndač“ Kakanj, Šandor Lovaa, predsjednik LS „Fazan“ Bajša. Na svečanoj večeri uručene su i prigodne povelje o bratimljenju i saradnji, na kojima, između ostalog, piše da će služiti plemenitim porukama ljudskog roda. Do sljedećeg druženja svi su istakli da će druženja i zajednički lovovi ravne Vojvodine i brdovite Bosne uvijek biti zanimljivi i nezaboravni.

Tajib Omerović

LD „Srndač“ Gračanica i LD „Jelen“ Gradačac Lov i druženje za pamćenje

Grupa lovaca članova LS „Stjepan Polje“ LD „Srndač“ Gračanica i članovi LS „Kerep“ LD „Jelen“ Gradačac, svake lovne godine organizuju zajednički lov i to naizmjenice na terenima ovih dvaju sekcija. Ove lovne godine na red je došao zajednički lov na terenu Sekcije „Kerep“. Lovili su divlje svinje, zečeve i fazane i to veoma uspješno, a kao atrakcija je upamćena dilema da li da love i rijetkog bijelog fazana koji obitava u gradačaćkom lovištu. Na poslijetku, nakon uživanja u posmatranju ove ptice, lovci su pristali ostati bez ovog trofeja, zaključivši da je korisnije ovog atraktivnog ljepotana ostaviti u životu radi povećanja broja ove zanimljive divljači. Ipak, lov i druženje lovaca u lovačkoj kući LS „Kerep“ (izgradili je sopstvenim sredstvima i radom lovci ove Sekcije), bilo je najzanimljivije, a najzaslužniji što se sve i desilo su Hasan Ibrisević, dopredsjednik LD „Srndač“ i Nihad Omerović, predsjednik LS „Kerep“.

Tajib Omerović

Neke aktivnosti LD „Jelen“ Gradačac

Lovačko veče

U duhu tradicije, Društvo je, pred Novu godinu, upriličilo lovačko veče za svoje članove, ali i za oko 300 gostiju. Druženje, pjesma, sofr, sve je bilo na nivou izvrsnog raspoloženja i lovačke kolegijalnosti. Organizirana je i tombola, a među brojnim nagradama su bile i dvije lovačke puške.

Hajro odstrijelio trofejnog vepra

Hajro Hodžić, dugogodišnji lovac, član Predsjedništva Društva i predsjednik LS „Jasenice“, poznat i kao uspješan menadžer, u svemu je uzoran član LD „Jelen“, a među kolegama posebno poštovan zbog svoje osvjedočene vrednoće, mirnoće, poštenja i skromnosti. Na fotografiji su Hajro i njegov sin Ibro sa ulovljenim veprom teškim 190 kg. Hajro i njegova grupa su odstrijelili ovog kapitalca upravo uoči Nove godine, u lovištu Jasenici.

Lovački ispit

Poslije jednogodišnjeg pripravnčkog staža i edukacije na seminaru, Društvo je organiziralo polaganje lovačkog ispita za 13 kandidata. Ispit se održao pred kraj prošle godine, u prostorijama Društva u Gradačcu. Komisija SLD TK je dobro uradila svoj posao, a dva kandidata ovaj puta nisu položili.

Zajednički lov na divlje svinje

Drugog januara ove godine, u organizaciji LD „Jelen“ Gradačac, oko 200 lovaca je učestvovalo u lovu na divlje svinje u poznatom lovištu Jakovice. Pored domaćina, bili su tu lovci iz mnogih članica našeg Saveza i komšije iz RS. Nakon lova, u velikom šatoru, pripremljen je ručak na kojem je lovački grah bio glavno jelo. Bilo je to nezaboravno druženje koje nije narušilo ni što ulova nije bilo.

Fabrudin Gromić

Neke aktivnosti LD „Spreča“ Kalesija

Četvrta lovačka koliba Sekcije „Hrasno“

Da su članovi LS „Hrasno“ LD „Spreča“ Kalesija izuzetno aktivni pokazuje i to što su izgradili i četvrtu lovačku kolibu. Nova je „nikla“ u lovištu Ravne na obroncima Majevice. U njenoj izgradnji je trudom i sredstvima prednjačio Salko Merić i njegov sin Edin. Koliba već služi pravoj svrsi – okupljanju, druženju lovaca, proslavljanju ulova i života u zdravoj prirodi.

Sam uzgojio i pustio fazane u lovište

Omer Ramić, član LS „Gornja Spreča“ LD „Spreča“ Kalesija, ljubav prema prirodi pokazuje na razne načine i svakodnevno. Odstrijel divljači mu nije prioritet, a najzadovoljniji je kada

unapređenju lovstva doprinese kroz uzgoj i unošenje divljači u lovište. U tu svrhu posjeduje inkubator u kojem uzgaja prepelice, fazane i sličnu sitnu divljač. Nedavno je uzgojio veći broj fazanske divljači i, po završetku lova na fazane, u lovište pustio 15 fazana u starosti od 30 nedjelja. Ovo mu nije bilo prvi puta, a planira da uskoro u lovište Društva ponovo pusti više jedinki fazanske divljači. Za ovu vrstu aktivnosti ne očekuje niti traži novčani stimulans, a satisfakcija mu je kada u lovištu čuje glasanje ove atraktivne lovne divljači. Osim toga, Omer je neizostavan i u aktivnostima izgradnje lovačke kuće i kopanju bunara za lovačku kuću, kao i u mnogim drugim akcijama na izgradnji čeka, solila, hranilišta ... u svemu učestvujući radno i donatorski. Na fotografiji Omer čuči prvi s desna, među kolegama iz Sekcije, prilikom puštanja fazana u lovište.

Abmet Beširović

Lovačko društvo „Teočak”
Pušteni zečevi u lovište

Kao i proteklih tako i ove godine LD „Teočak” je prednost u aktivnostima dalo povećanju broja zečije divljači u lovištu. Realizaciji Odluke Predsjedništva Društva je prethodila saradnja sa Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK. Sredinom januara su iz Bosanskog Šamca nabavljena 23 divlja zeca koji su isti dan i pušteni u lovište, na unaprijed određeni lokalitet, vodeći se računa o pravilnoj zastupljenosti po sekcijama. Ovom činu su prisustvovali predsjednici sekcija, glavni lovovođa i predsjednik LD „Teočak”, Dževad Mehić, koji je istakao da će lov na zeca u narednoj lovnj sezoni najvjerojatnije biti zabranjen zbog obezbjeđenja uslova za njihovo razmnožavanje, jer je ova divljač u lovištu Društva zastupljena u malom broju. Naredno puštanje divljih zečeva u lovište je planirano za avgust.

Enes Mujčinović

Lovačko društvo „Svatovac“ Lukavac
Lovci sekcija „Tabaci“ i „Puračić“ uspješni na vepu

Sredinom januara ove godine, puni radosnog iščekivanja i elana, lovci sekcija „Tabaci“ i „Puračić“, proveli su uspješnu lovnju nedjelju u lovištu Danilov kamen. Već u ranim jutarnjim satima, dobro opskrbljeni i organizovani, započeli su lov na divlju svinju prethodno razmnozrivši moguće situacije kakve su iskusili u prethodnim lovovima. Taktika da mladi lovci budu hajkači pokazala se ispravnom. Pokrenuli su golemog vepu kojeg su uspjeli i raniti, a vepar je paničnom bijegu natrčao na dobro postavljenog iskusnog lovca i lovovođu Hazima Hanića. Mirnoća, dobro oko i sigurna ruka bili su dovoljni da vepar padne od jednog pucanja. Na fotografiji je Hazim sa svojim kapitalcem starim 5-6 godina i teškim oko 160 kg.

Rasim Bektić

8. Lovac Mart 2012

Lovačko društvo „Teočak”
Ocijenjivanje trofeja srndaća

Komisija za ocjenjivanje lovačkih trofeja LD „Teočak”, u sastavu: Ado Alić, Mersudin Husić i Enes Mujčinović (na fotografiji sa lijeva), izvršila je ocjenjivanje trofeja srndaća ostrijeljenih u posljednjoj lovnj sezoni. Za sve pravilno obrađene i uređene trofeje je izdat trofejni list na propisanom obrascu i evidentirani su u Izvještaj o ocijenjenim trofejima. Trofeji srndaća su ocijenjeni po Međunarodnom standardu Savjeta za lovstvo i zaštitu divljači (CIC). Članovi Komisije za ocjenjivanje lovačkih trofeja LD „Teočak” su kroz lov i izvršne organe Društva apelovali na lovce da prilikom odstrjela divljači pristupe pravilnom guljenju kože, iskuhavanju lobanje, bijeljenju i obrezivanju rogova, sve u cilju da se trofej može pravilno ocijeniti. Nepravilno obrađeni trofeji ne samo da se ne mogu ocijeniti nego i gube svoju estetsku svrhu.

Enes Mujčinović

Lovačko društvo „Svatovac“ Lukavac
Kapitalac vepar prvijenac

Uz dobro organizovanu hajku lovaca LS „Turija”, 15. januara ove godine, u lovištu Čimen, lovac Sead Huskić, dipl. inž. maš., odstrijelio je vepu kapitalca. Bio je to njegov prvi ulov ove divljači, a ispostavilo se je da su kljove ovog vepu bile duge 19 cm. Ručak koji je uslijedio je bio izuzetan. Na fotografiji su lovci Sekcije „Turija”, na kojoj se prvi sa lijeva nalazi sedamdesetogodišnji Faik Huskić, veoma uticajan lovac zbog svog iskustva i morala.

S. Huskić

Odluke o priznanjima i odlikovanjima

U skladu s Pravilnikom o dodjeli priznanja i odlikovanja SLD TK, u svrhu zasluga i u cilju stimuliranja razvoja i afirmacije lovstva i drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo, na prijedlog članica Saveza i Komisije za priznanja i odlikovanja, Predsjedništvo SLD TK, na svojoj 73. sjednici, donijelo je odluke da se u okviru lovačkih društava dodijele priznanja i odlikovanja:

LD „SRNDAĆ“ GRAČANICA

Bronzana značka: Čurić Sead, Omerović Čamil, Smajić Džemil, Sulejmanović Fuad, Osmanović Mevludin, Selimović Mehmedalija, Mahmutović Haris, Alić Hasan, Kurtović Fahrudin, Ibrišević Edin, Kahrmanović Sead, Spahić Adem, Džambo Mujo, Grbić Rašid, Osmanović Miralem, Šakić Fahrudin, Isić Šemsudin, Hasinović Ahmet, Ibrić Sead, Jašarević Armin i Spahić Mervan.

Srebrna značka: Čajić Sanel, Avdić Bajro, Čajić Asim, Mekić Ibrahim, Spahić Habib, Bećirović Hajrudin, Mehičić Ibro, Kovačević Derviš, Kruškić Nihad, Džafić Muhibija, Ahmeljić Ramiz, Mujkić Mehmed, Kovačević Nezir, Okić Zaim, Selimović

Mevludin, Ibrišević Šaban, Omerović Zikrija, Hrnjić Mujo, Huskić Ibro i Duraković Mehmed.

Zlatna značka: Hajrulahović Mustafa, Nurić Ševal, Čurić Džemal, Omerčičević Hasan, Džafić Sejad, Nuhanović Muharem, Buljubašić Vejsil, Ahmeljić Abdulah, Isić Alija, Konjić Hasan, Avdić Ibrahim, Mujkić Hamdija, Delić Adil i Mehunić Nezir.

Počasni član: Sejdinović Mehmed, Salihbašić Osman, Okić Safet, Alibegović Agan, Mejremić Hasib, Nurić Suljo, Jahić Ramiz, Kulovac Jusuf, Muratović Rasim, Hasić Hajro, Fatmić Ismet, Osmanović Ramiz, Okanović Mehmed, Kahrmanović Atif, Mujačić Fetah, Helić Sead, Huskanović Faruk, Čorić Hasan, Alibegović Ramiz i Trepanić Salko.

LD „FAZANKA“ DOBOJ-ISTOK

Srebrna značka: Avdić Rifat.
Zlatna značka: Sinanović Sejfo.

Jasmin Bećirović
 Sekretar SLD TK

Lovačko društvo „Srndać“ Gračanica

Plaketa lovcima Sekcije „Lukavica”

Lovačko društvo „Srndać“ Gračanica ima 548 članova raspoređenih u 18 lovačkih sekcija, a jedna od najbrojnijih i najaktivnijih je LS „Lukavica”. Ova Sekcija ima 48 lovaca od čega pet počasnih. Brdoviti lovni teren Sekcije se nalazi na južnim obroncima planine Trebave, a to je sa divljači i najbogatiji revir LD „Srndać”. Prednjače crna, zečija, srneća i fazanska divljač. Veliki doprinos lovaca LS „Lukavica” se ogleda u izgradnji lovno-tehničkih objekata, prehrani i zaštiti divljači u njenom prirodnom staništu, uređenju lovišta, suzbijanju krivolova i razvoju lovnog streljaštva. Poznati su i po tome što veoma uspješno i često organizuju zajednički lov sa susjednim lovačkim društvima. Ako se tome doda njihov doprinos afirmaciji lovstva i poštivanje lovnj etike, onda je shvatljivo zašto se Predsjedništvo SLD TK odlučilo da lovcima LS „Lukavica” dodjeli lovačku plaketu. Svi lovci Sekcije su doprinjeli unapređivanju lovnih aktivnosti, a posebno

Mejfuldin Hasančević, predsjednik LS „Lukavica” (na fotografiji). Osim ovog priznanja, zbog zasluga i stimuliranja razvoja i afirmacije lovstva, nagrađeni su i pojedinci. Tako su Nihan Bešić, Nusret Omerašević, Mirsad Subašić, Admir Smajić, Ferid Kruškić i Bedin Aljić dobili diplome za razvoj i unapređenje lovstva i lovnog streljaštva, bronzane značke su dobili Džemil Smajić, Čamil Omerović i Sead Čurić, dobitnici srebrne značke su Derviš Kovačević i Nihad Kruškić, zlatnom značkom je nagrađen Džemal Čurić, dok je počasnim članom proglašen Hajro Hasić.

Ne treba zaboraviti da su vrijedni lovci LS „Lukavica” vlastitim radom i sredstvima, uz pomoć matičnog Društva i donatora, sagradili veoma lijepu i funkcionalnu lovačku kuću (na fotografiji) na lokalitetu Drenovača.

Tajib Omerović

2012 Mart Lovac 9

U veličanstvenosti Konjuha

Nisam ni spavao uoči 11. decembra prošle godine, kao i uvijek kada se ide u lov. Na Konjuhu ljepota dah oduzima. Potoci se utrkuju koji će prije do Drinjače. Jelke okićene snijegom grebu nebo,

a Tahir Hrnjić, Rasim Čađo Hajrulahović, Alen Okačić, Armin, Akif, Vejsil i Muris Halilović, Zijad Mujić, Halil Turalić, Hazim, Sabit i Aljo Šarić, Bego, Bahrija i Emin Jusupović kao i jelke, podupiru jedan drugog, ljubazni domaćini iz Kladnja nas raspoređuje po čekama. Slušamo odjek hajke i uživamo u slobodi prirode. Hajka je sve bliže, glasovi sve jači. Srce ubrzava, stežem pušku usredotočen na šumu ispred sebe. Ne trepćem da ne propustim ništa. Nešto se mrda, kreće se. Namjestim pušku, nečujno je otkočim i dovedem u liniju s ramenom i

pregledom, Ipak, to je samo grana na vjetru ... ili nije, jeste ... Vidim noge, divljač je ... srndać. Na sekundu osjetim razočarenje jer sam u lovu na divlje svinje. Ali samo na sekundu. Uživam u pogledu.

Nije nas primjetio, ide prema nama, okreće se, sluša hajku. Pokušava se izvući. Pobježe od galame koja mu prilazi, a nas nije opazio. Gledam ga kroz dvogled, pušku sam davno naslonio na koljena.

U očima mu strah, ne trepće, drhti, a iz usta i nozdrva mu izbijaju vrući mlazevi zraka jer je zadihan. Poželim mu sreću. Nakon prve hajke ide priča uz vatru. Smijemo se, zezamo, prepričavamo zgođe od ranije koje su već anegdote. Nazdravljamo jedni drugima. Svi smo ogladnili od oštrog planinskog zraka. A onda druga hajka. Moja grupa je prošla kraj Paučkog jezera. Zaleđeno jezero, okruženo četinarima, izgledalo je kao svjetlucavo bijelo dugme na zelenom platnu. Zraci Sunca se odbijaju od zaleđenu površinu i

lete u grane gorostasa koji su uzalud tražili svoj odraz u jezeru. Malo po malo i dan za nezaborav se približi svom kraju u veličanstvenosti Konjuha.

Amir Hajrulahović

Lovačke priče i sjećanja

Kod Džeme i starog diva

Jedan stari hrast i danas svjedoči o tišini i uzvišenosti Mejevice. Sve oko ovog diva se promjeni i zinu prazninom, a on i dalje, mašala, prkosi munjama, mrazevima, novom dobu i njegovim motornim pilama. Div je tu kao i prije tridesetak godina, ali nema većine nas lovaca od preko 40 iz grupe, nema mojih jarana koji su preselili u vječna lovišta. Njih se prisjećam u ovoj priči. Bili smo članovi Sekcije „Gornja Tuzla“ Lovačkog društva „Konjuh“, današnjeg Društva „Tuzla“. Sloga i drugarstvo se podrazumijevalo, nismo se trebali plaho podučavati lovnjoj etici i kolegijalnosti. Ljudi su od pamtivjeka lovci, a od mog pamtivjeka lovci su najbolji prijatelji. Bili smo kao lovački musketiri: Svi za jednog-jedan za sve i kada se puca, i kada se radi i kada se pije i smije. A nije da nije bilo druženja. Ustvari, upravo o tome je ovdje riječ.

Hasan Kljujić, Hasan Delibegović, Salkan i Edhem Arapović, Husejn Fišeković, Galib Bajraktarević, Abdurahim Dervišagić nisu među živima, ali jesu u sjećanju na one dane kada smo i po žestokoj zimi, ma minus i previše i visokom snijegu nosili sijeno, klipove kukuruza, so ... i prihranjivali divljač u vrltima Majevice, u predjelima Vilinac, Rov, Kose, Modrašnica, Jelici, Tesanačko brdo ... a tu su i naše čeke Jovanova vodenica, Čekin hrast, Ključna lipa, Efendijino prijeme, Prijeki put, Javor ...

Na nepun sat krivudava hoda po snijegu od Gornje Tuzle živi partizanski simpatizer, a u vrijeme o kojem pišem lovački simpatizer i naš najomiljeniji domaćin, Džemal H. Mehmedović, koji je često i sam iznosio hranu divljači, a ljetos je u svojoj avliji othranio lane. Kuća mu još od prije Drugog svjetskog rata, topla od dobrodošlice i vatre iz zemljane peći. U sobi toplina i mir izviru i iz strobosanskog sobeta, iz stvari i adeta. Tu je i hamandžik u kojem je Džemo nekoć krio partizane. Ima nas uz zidanu peć Bogyne i previše, ali Džemo dura pa pred nas iznese kafu, lipov med, dimljeni sir i sir čabrenjak. Džemo je vegeterijanac, ali on ni mukajet kad meso zacvrča i zadimi se soba spremna za večernje sijelo i bezbroj čašica šala. Tu je Suljo, Memiš, Edhem, Mevludin

Kasa, Haso Ključo, Haso Delibegović, Husejn Kesa, Salkan Arap. Pripremimo drva i vode pa udri po džigerici i ljutoj šljivovici uz žmirkavu petrolejku. Odoše sati, valja sutra hodit pa polijegasmo uz zemljenu ljepoticu, a ona koketno namiguje plamičkom, baca se iskrom i uspavljuje.

U sabah dođe još lovaca: Nečko, Čarli, Sabo, Juso Semiz, Nusret i Bajraktarevići, a sa njima i jedan novinar. Prvo polaganje bi na kraju Džeminih njiva. Tu srne najviše vole bršljan. Idemo u Vilinac gdje su dva hranilišta. Mladi i spretni lovci se u trenu nađu na stablu i sjeku graničice gdje još ima zelenila. Stari hrast stoji na osami, prepun ožiljaka ali sav stamen i odvažan sa svojih sedam i po metara u struku. Dođosmo i do izvora Jale. Prtine smo načinili, svu hranu postavili i, bezbeli, zbog svega bili presrećni. Idući puta ćemo i lovačku kolibu napraviti. Sve po dogovoru i tabijatu, sve do dragih uspomena.

Sulejman Dervišagić

20 godina od Konvencije o zaštiti biološke raznovrsnosti

Svjetski dan biodiverziteta

Konvencijom o zaštiti biološke raznovrsnosti, prihvaćenoj na Konferenciji o održivom razvoju u Rio de Ženeiru 1992. godine, pojam **biodiverzitet** dobija značaj, ne samo u biološkom, već i u širem smislu. Od tada se 22. maj obilježava kao Svjetski dan biodiverziteta. Biodiverzitet, skraćeno od „biološka raznovrsnost“ je kompleksan termin, koji pokriva mnoge aspekte biološke varijabilnosti. Termin biodiverzitet se najčešće koristi da opiše sveukupnost vrsta koje žive u određenoj oblasti. Ipak, naučnici koriste šire definicije biodiverziteta, tako da obuhvate ne samo žive organizme i njihove međusobne interakcije, već i njihove interakcije sa abiotičkom komponentom životne sredine. Zbog toga se biodiverzitet definiše kao: **Raznovrsnost živih bića na Zemlji na svim njenim nivoima, od gena do ekosistema koja odražava ekološke i evolutivne procese koji je stvaraju.** Biodiverzitet nekog područja predstavlja diverzitet prisutnih vrsta, skupa s genetičkim diverzitetom svake od tih vrsta ponaosob i diverzitetom zajednica i ekosistema koje te vrste čine. Genetički diverzitet predstavlja osnovni hijerarhijski nivo biodiverziteta koji je mjera razlika između jedinki, populacija i vrsta. Odnosi između članova (npr. reproduktivno ponašanje, predatorstvo, parazitizam) populacija u okviru vrste, ili vrsta u okviru zajednice, i njihova prilagođenost na životnu sredinu, predstavljaju značajan funkcionalni aspekt biodiverziteta. Taj funkcionalni aspekt određuje diverzitet različitih zajednica i ekosistema. Značajna je i prostorna komponenta biodiverziteta. Struktura zajednica i ekosistema (npr. broj prisutnih jedinki i vrsta) može da varira u različitim dijelovima svijeta. Slično tome, funkcija tih zajednica i ekosistema (npr. odnosi između prisutnih organizama) može prostorno da varira. Strukturni, funkcionalni i prostorni aspekt biodiverziteta može da varira u vremenu; znači, postoji i vremenska komponenta analize biodiverziteta. To mogu biti dnevne, sezonske ili godišnje promjene broja vrsta i jedinki prisutnih u jednom ekosistemu. Neki ekosistemi mijenjaju strukturu ili veličinu u toku vremena (npr. šumski ekosistemi mogu da mijenjaju veličinu i strukturu kao posljedica prirodnih požara). Biodiverzitet se mijenja u toku evolutivnog perioda. Geološki procesi (npr. tektonski pokreti, orogeneza, erozija), promjene nivoa mora (morske transgresije i regresije) i promjene klime izazivaju dugoročno značajne promjene u strukturnim i prostornim karakteristikama globalnog biodiverziteta. Procesni prirodne selekcije i specijacije, često u vezi s geološkim procesima, također utiču na promjene u lokalnoj i globalnoj flori i fauni.

Mapiranje biodiverziteta i vruće tačke biodiverziteta

Mapiranjem prostornog gradijenta biodiverziteta možemo identifikovati oblasti koje su od posebnog konzervacio-

nog interesa, a to su one koje se odlikuju velikim udjelom **endemičnih vrsta**, tj. vrsta koje se odlikuju malim arealima. Očigledno je da je značajno sačuvati takve oblasti, zbog toga što veliki dio njihove flore i faune, a samim tim i ekosistema koje formiraju, nije moguće naći na nekom drugom mjestu. Endemične vrste su često „specijalisti“ koji zavise od posebnih i često lokalizovanih resursa, što ih čini posebno osjetljivim na pomjene klime, korišćenja zemljišta i menadžment staništa. Oblasti s visokim stepenom endemizma često se odlikuju i velikim bogatstvom vrsta. Mnogi konzervacioni biolozi fokusiraju svoju pažnju na oblasti koje se odlikuju visokim stepenom endemizma (a time i diverziteta), a koje su izložene određenom stepenu ugroženosti ekosistema; ti regioni se zovu **vruće tačke biodiverziteta** (eng. biodiversity hotspots). Zbog toga što se vruće tačke biodiverziteta karakterišu lokalizovanim koncentracijom biodiverziteta koji je ugrožen, one predstavljaju prioritete za zaštitu. Suhozemna vruća tačka biodiverziteta je kvantitativno definisana kao oblast koja ima najmanje 0,5%, ili 1.500 od svjetskog diverziteta vrsta zelenih biljaka (Viridiplantae - približno 300.000) koje su endemične (samo za tu oblast) i koja je izgubila najmanje 70% svoje primarne vegetacije. Vruća tačka biodiverziteta svjetskog okeana je kvantitativno definisana na osnovu izračunavanja relativnog endemizma većeg broja taksona (vrste koralja, puževa, rakova, riba) unutar regiona i relativnog stepena opasnosti za taj region. Konzervacioni biolozi mogu biti zainteresovani i za **hladne tačke biodiverziteta** (eng. biodiversity coldspots); to su oblasti koje se odlikuju niskim biološkim diverzitetom, ali obuhvataju ugrožene ekosisteme. Iako je hladna tačka biodiverziteta siromašna vrstama, njeno očuvanje može biti značajno, jer to može biti jedino mjesto gdje neke rijetke vrste mogu opstajati. Takva područja su okarakterisana ekstremnim sredinskim uslovima (niske ili visoke temperature ili pritisak, ili specifična kompozicija hemijskih elemenata ili jedinjenja) i obuhvataju biološki i/ili fizički jedinstvena staništa. Myers i saradnici su identifikovali 25 vrućih tačaka biodiverziteta koje pokrivaju oko 12% površine Zemlje i obuhvataju areale 44% vrsta vaskularnih biljaka i 35% vrsta suhozemnih kičmenjaka. Od tih tačaka, 16 njih, koje su karakteristične za tropske šume, već su izgubile u prosjeku oko 90% svoje površine.

Kako procijeniti diverzitet jednog područja?

U **Ekologiji** se za procjenu biodiverziteta koriste se tri parametra koje je po prvi put opisao Whittaker: alfa, beta i gama diverzitet. **Alfa diverzitet** se odnosi na raznovrsnost unutar određene oblasti ili ekosistema i obično je izražen brojem vrsta (tj. bogatstvom vrsta) u tom ekosistemu. Naprimjer, ako pratimo efekt koji obrada zemlje ima na raznovrsnost ptica u određenoj regiji, onda bismo mogli porediti

Hipotetičke vrste	Šumsko stanište	Stanište rastinja ili šiblja	Stanište otvorenog polja
A	X		
B	X		
C	X		
D	X		
E	X		
F	X	X	
G	X	X	
H	X	X	
I	X	X	
J		X	X
K		X	X
L			X
Alfa diverzitet	9	6	3
Beta diverzitet	Šumsko stanište vs. šiblja (rastinja) = 7	Rastinje vs. otvoreno polje = 5	Šumsko stanište vs. polje = 12
Gama diverzitet	12		

Tabela alfa, beta i gama diverzitet za hipotetičke vrste ptica u 3 različita ekosistema

raznovrsnost vrsta unutar različitih ekosistema, kao što su netaknuta listopadna šuma, dobro uređeno šiblje koje se graniči sa malim pašnjakom i veliko plodno polje. Možemo ići kroz bilo koji od ova tri ekosistema i brojati vrste koje vidimo; tako dobijamo procjenu alfa diverziteta za svaki ekosistem (vidi Tabelu).

Ako se analiziraju promjene raznovrsnosti vrsta između ovih ekosistema, onda se procjenjuje **beta diverzitet**, a broji se konačan (ukupan) broj vrsta koje su jedinstvene u svakom ekosistemu s kojim se porede. Naprimjer, beta diverzitet između šumskog područja i staništa gdje je šiblje 7 (što predstavlja 5 vrsta nađenih na šumskom staništu, a ne u šiblju, plus 2 vrste nađene u šiblju, a ne na šumskom staništu). Beta diverzitet omogućava poređenje raznovrsnosti između ekosistema. **Gama diverzitet** je mjera opće raznovrsnosti za različite ekosisteme unutar nekog regiona. Hunter definiše gama diverzitet kao „geografsko-tabelarna raznolikost vrsta“. U primjeru predstavljenom u Tabeli ukupan broj vrsta za 3 ekosistema je 12, što predstavlja gama diverzitet.

Kako odrediti diverzitet vrsta?

Diverzitet vrsta predstavlja broj različitih vrsta na nekom određenom području (bogatstvo vrsta), definisan određenom mjerom rasprostranjenosti (bogatstva) kao što je broj jedinki ili biomasa. U svakom slučaju, za konzervacione biologe je uobičajeno da govore o diverzitetu vrsta čak i kada misle na bogatstvo vrsta. Druga mjera za diverzitet vrsta je ujednačenost vrsta koja predstavlja relativno bogatstvo kojim je svaka vrsta prisutna u nekoj oblasti. Ekosistem u kome su sve vrste predstavljene istim brojem jedinki ima visoku ujednačenost vrsta. Ekosistem ima nisku ujednačenost vrsta ako su neke vrste predstavljene velikim brojem jedinki, a druge vrste predstavljene sa tek nekoliko jedinki. Najčešće korišćeni parametri za procjenu diverziteta i ujednačenosti vrsta su Šenon - Viverov (Shannon - Weaver) indeks di-

verzitet (H) i Indeks ujednačenosti vrsta (E). Bogatstvo i ujednačenost vrsta su vjerovatno najčešće korišćena mjerila ukupnog biodiverziteta nekog regiona. Diverzitet vrsta se opisuje još i pojmom filogenetskog diverziteta, ili evolucionog srodstva, vrsta prisutnih u nekoj oblasti. Naprimjer, neke oblasti mogu biti bogate blisko srodnim taksonima, koji su nastali od zajedničkog pretka koji je takođe nađen u istoj oblasti, dok druge oblasti mogu imati niz vrsta, nastalih od različitih predaka.

Kako odrediti gustinu populacija vrsta?

Razumijevanje gustine populacije od značaja je za monitoring biodiverziteta. Gustina populacija se obično određuje kao „broj jedinki po jedinici površine“, tj. u određenim slu-

čajevima i kao „broj jedinki po jednom listu“, „broj jedinki parazita po domaćinu“ ili kao neka druga mjera. Najbolji način određivanja veličine populacije je utvrđivanje njene realne veličine i ova metoda se na-

ziva census (totalno prebrojavanje). To je u praksi izvodljivo kada su u pitanju sesilne ili slabopokretne vrste i/ili ako su jedinke dovoljno krupne da budu lako uočljive i ako se mogu lako razlikovati, tako da se ne desi da jedna jedinka bude brojana više puta. Primjena metode censusa zahtjeva dosta

vremena i kvalifikovani rad. Postoje i drugi načini procjene brojnosti. Najsprostranjeniji je putem poređenja veličine uzoraka jedinki. Uzorci predstavljaju jedan ili nekoliko segmenata izučavane populacije. Uzorci se obično prikupljaju po principu slučajnosti, da bi se dobila pravilna predstava o populaciji u cjelini. Za procjenu brojnosti ili gustine populacije životinja primjenjuju se još dva metoda. Prvi od njih je poznat kao „metod markiranja i ponovnog izlovljavanja“ (eng. „capture-recapture“). U najjednostavnijem slučaju, postupak je sljedeći: u određenom vremenskom intervalu i na određenoj probnoj površini izlovljavaju se jedinke iz populacije po principu slučajnosti. Te jedinke se zatim obilježavaju, da bi bile prepoznatljive i zatim vraćaju u matičnu populaciju. Ponovo se vrši izlovljavanje jedinki po principu slučajnosti iz te populacije i utvrđuje se ukupan broj jedinki u uzorku, kao i broj obilježenih (prethodno uhvaćenih pa puštenih) jedinki. Procjena veličine populacije vrši se na osno-

vu odnosa ukupno ulovljenih jedinki, jedinki koje su ulovljene samo jednom i jedinki koje su ponovo uhvatene na probnoj površini. Pretpostavlja se da će, ako je izučavana populacija manje brojna, procenat ponovo uhvaćenih jedinki u uzorku uhvaćenih jedinki biti visok, a ako je populacija brojnija nizak. Drugi način sastoji se u izračunavanju nekog od indeksa populacione gustine. Indeksi su značajni jer omogućavaju poređenja različitih populacija na osnovu njihovih relativnih veličina. Moguće je, naprimjer, procjenjivati relativnu brojnost voćnih mušica preko broja jedinki koje svakodnevno slijeću na standardni mamac ili gustinu populacije jelena na osnovu njihovih tragova na određenoj površini. Međutim, nepreciznost indeksa populacione gustine ogleđa se u tome što su osjetljivi na promjenu sredinskih uslova (npr. kišno vrijeme će uticati na malu ili nikakvu posjećenost mamaca od strane voćnih mušica bez obzira na njihovu realnu brojnost na datom staništu).

Zaustaviti gubitak biodiverziteta i degradaciju ekosistema do 2020.

Izveštaji o stanju biodiverziteta na Zemlji ukazuju da su prirodni sistemi od kojih zavisi razvoj ekonomije, život čovjeka i živih bića ugroženi usljed stalne degradacije biodiverziteta. Treće izdanje Globalnog pregleda biodiverziteta (GBO-3) koje je objavio Sekretarijat Konvencije o biološkoj raznovrsnosti potvrđuje da čovječanstvo nije uspjelo da dostigne CILJ BIODIVERZITETA u 2010. (proglašena godinom biodiverziteta), kojim se definiše značajna redukcija gubitka biodiverziteta do 2010. godine. Izveštaj se zasniva na naučno zasnovanim procjenama, zvaničnim izvještajima vlada država koje su strane ugovornice Konvencije o biološkoj raznovrsnosti i studijama budućih scenarija stanja biodiverziteta. GBO-3, između ostalog, ukazuje i na sljedeće zabrinjavajuće podatke:

- Ni za jedan od 21 cilja koji su definisani u okviru općeg CILJA BIODIVERZITETA ne može se reći da je dostignut globalno, iako su neki od njih realizovani djelimično na lokalnom nivou. Deset od petnaest ključnih indikatora stanja biodiverziteta ukazuju na nepovoljan trend stanja biodiverziteta.
- Ni jedna vlada nije izvijestila da je postigla uspjeh u dostizanju CILJA BIODIVERZITETA, pri čemu je jedna petina eksplicitno izvijestila o neuspjehu u implementaciji.
- Vrste koje su identifikovane kao rizične u kontekstu izumiranja sve su bliže nestajanju, pri čemu vodozemci i koralne vrste pokazuju najrapidnije promjene statusa.
- Brojnost vrsta kičmenjaka opala je za skoro jednu trećinu u prosjeku između 1970. i 2006. godine, pri čemu se globalno nastavlja trend opadanja, s posebno izraženom tendencijom opadanja među tropskim i vrstama nastanjenim u vodenim staništima.
- Nastavlja se trend opadanja prirodnih staništa širom svijeta s aspekta obuhvata i integriteta, posebno močvarna područja (slanih i slatkih voda), habitati sjevernih mora, koralni grebeni, grebeni školjčara, morske trave.
- Prilikom usvajanja EU strategije održivog razvoja, lideri EU po prvi put su se složili da je Cilj očuvanja biodiverziteta ključni u upravljanju i konzervaciji prirodnih resursa. UN svjetski

samit o održivom razvoju 2002., u Johaneshburgu, potvrdio je kritičnu ulogu biodiverziteta u zaustavljanju degradacije životne sredine i borbi sa siromaštvom. Tom prilikom potvrđen je Cilj biodiverziteta. Dok je na globalnom nivou ovaj cilj definisan u smislu postizanja značajne redukcije sadašnje stope gubitka biodiverziteta, na EU i pan-evropskom nivou cilj je ambicioznije postavljen, odnosno definisan je kao zaustavljanje gubitka biodiverziteta. Godine 2007. Generalni sekretar UN-a je potvrdio punu integraciju Cilja očuvanja biodiverziteta. Evropska komisija i države članice su strane ugovornice UN konvencije o biološkoj raznovrsnosti. Godine 2001. postignut je dogovor da se zaustavi opadanje biološke raznovrsnosti u EU do 2010. i da se obnove habitati i prirodni sistemi. Godine 2002. evropski lideri su se pridružili svjetskim liderima prilikom dogovora o signifikantnom zaustavljanju globalnog gubitka biodiverziteta do 2010., dok je 2006. pripremljena EU Strategija biodiverziteta s Akcionim planom. Pod okriljem Sekretarijata UN konvencije o biološkoj raznovrsnosti održava se veliki broj sastanaka zvaničnih predstavnika vlada država članica u cilju definisanja okvira za djelovanje poslije 2010. godine, polazeći od činjenice da CILJ BIODIVERZITETA 2010 nije ostavljen. Posebno su značajne aktivnosti Evropske Unije u susret novom globalnom dogovoru o očuvanju prorode i biološke raznovrsnosti. Zaključcima Savjeta Evrope od 15. marta 2010. ukazuje se na neophodnost postizanja dogovora o novom dugoročnom i srednjoročnom cilju očuvanja biodiverziteta u Evropi u periodu poslije 2010. godine: „Zaustaviti gubitak biodiverziteta i degradaciju servisa ekosistema u EU do 2020., obnoviti ih što je brže moguće, dok EU pruža doprinos sprječavanju gubitka biodiverziteta na globalnom nivou“. Evropska komisija Komunikacijom iz januara 2010. razvija moguće opcije vođenja politike biodiverziteta u periodu poslije 2010. godine. U skladu s ovom vizijom biodiverzitet i servisi ekosistema su zaštićeni, procijenjena im je vrijednost i koliko je god moguće obnovljeni u kontekstu njihovih suštinskih vrijednosti; istovremeno podržavaju ekonomski prosperitet i dobrobit čovječanstva, pri čemu se sprečava bilo kakva katastrofalna promjena povezana s gubitkom biodiverziteta.

Inventarizacija divljači

Etički i materijalni dug prema lovištu podrazumijeva poboljšanje uslova života postojeće divljači, naseljavanje novih vrsta, prehranu divljači, pošumljavanje ... ali i spoznaju o broju divljači kojom se raspolaže u lovištu. Poređenje stvarnog stanja s kapacitetom lovišta je preduslov dobrog plana gazdovanja za naredni period. Inventarizacija divljači na oglednim, odnosno primjernim površinama, daje konačan rezultat za cijelu površinu lovišta. Zajedničko raznim metodama prebrojavanja jeste da se odaberu primjerne površine, najmanje tri, s najboljom, srednjom i najslabijom gustinom divljači koje se totalno prebroje te se rezultat ekstrapolacijom prenese na cijelu teritoriju lovišta. Tako dobijeni rezultati će dati neznatno veće ili manje vrijednosti od stvarnih, ali dovoljno dobre za plan gazdovanja za predstojeći period.

Za najjednostavnije prebrojavanje zečeva potrebno je učiniti sljedeće:

- Odaberi tri površine od oko 1/10 površine lovišta s najboljim, srednjim i najlošijim bonitetom za zečeve. Izabrane površine treba da su manje-više pravilnog oblika da bi se lakše obuhvatile. Dakle, brojanjem je obuhvaćeno oko 1/3 površine lovišta. Brojači treba da su najpouzdaniji lovci koji će posao obaviti ozbiljno. Potrebno je toliko brojača da se obuhvati cijela širina površine, a da rastojanje ne bude preveliko kako ni jedan zec ne bi ostao nedignut između brojača.

- Brojači broje svakog zeca koji im se dignu samo sa lijeve strane i to tako što prilikom dizanja zeca glasno viknu, kako ga ne bi brojao i susjed, a ubilježi se u notes.

- Na kraju brojane površine lovci se okupe i svaki svoj rezultat saopštava rukovodiocu brojanja, kome će to predstavljati podatak sa površine broj 1.

- Brojanje se ponovi i na površini 2 i 3 te se dobijeni rezultati sa sve tri površine saberu i taj broj predstavlja brojno stanje na trećini površine lovišta. Kada se dobijeni rezultat pomnoži sa tri dobiće se broj zečeva na cijeloj teritoriji lovišta. Ako su površine pravilno odabrane, rezultat će biti realan.

Za brojanje fazanske divljači postoji još jednostavnija metoda, tzv. linijska metoda, to jeste brojanje divljači po unaprijed određenom pravcu širine oko 100 m. Za uspješnu primjenu ove metode potrebno je učiniti sljedeće:

- Odaberi tri dijela lovišta s najboljim, srednjim i najslabijim bonitetom za fazansku divljač. Odaberi po tri lovca na svaku površinu od kojih najiskusniji broji divljač a dva krajnja održavaju širinu koja se zahvata prebrojavanjem.

- Uz grupu treba po jedan odličan pas ptičar koji će ići ispred brojača i pretraživati cijelu zahvaćenu površinu, markirajući ili dižući svaki komad fazanske divljači ispred grupe.

- Treba brojati posebno koke, a posebno fazane kako bi uz brojno stanje imali realan odnos polova koji je važan za

gazdovanje fazanskom divljači.

- Brojanjem je zahvaćena širina oko 10 m tako da će na svaki 1 km biti prebrojano oko 1 hektar.

- Grupa broji dok po računu ne prođe toliko kilometara da je prebrojavanje 1/10 površine lovišta. Ovo isto čine i druge dvije grupe te se rezultati na kraju saberu i dobijeni broj predstavlja brojno stanje fazanske divljači na 1/3 lovišta. Množenjem dobijenog broja sa tri dobijeni je ukupan broj fazanske divljači na cijeloj teritoriji lovišta.

Najlakše prebrojavanje jarebica je u zimskim mjesecima kada je u polju snijeg. Dovoljno je da jedan lovac zađe po lovištu s dobrim dvogledom i iz daleka prebroji svako jato koje se inače u zimskim uslovima teško diže, a veoma dobro vidi. Ukoliko je snijeg okopnio potrebno je nekoliko grupa od po 5-6 lovaca sa psima ptičarima, koji pretražuju teren i dižu svako jato prebrojavajući svaki komad divljači. Ako se unaprijed odrede tri površine s najboljim, srednjim i najlošijim bonitetom za ovu divljač pa se tako prebroji po 1/10 lovišta, tada će zbir prebrojanih jarebica, sa sve tri površine od po 1/10 lovišta od po 1/10, dati brojno stanje divljači na 1/3 lovišta. Ovaj broj pomnožen sa tri daće ukupan broj divljači na teritoriji cijelog lovišta. Treba voditi računa da se prebrojavanje obavi prije diobe jarebica u parove jer bi, u suprotnom, prebrojavanje bilo otežano.

Najbolje prebrojavanje srneće divljači, kao i svih drugih divljih papkara, je tako što se odaberu tri površine od po 1/10 lovišta i to s najboljim, srednjim i najslabijim bonitetom lovišta za ovu vrstu divljači. Potrebno je toliko lovaca da se površine mogu obuhvatiti tako da u pogon lovci dolaze sa tri strane, a brojači čekaju na četvrtoj. Brojači broje svako grlo koje prođe pored njih iz zahvaćenog kruga, ali samo sa lijeve strane. Pogoniči broje samo onu divljač koja se pored njih izvlači kroz pogon i to takođe samo sa svoje lijeve strane. Uz dobijeno ukupno brojno stanje treba posebno evidentirati broj mladih srndaća i srna, broj odraslih srndaća i srna i posebno prestarjelih srndaća i srna. Tako će se za dobro gazdovanje, pored brojnog stanja, dobiti i polna i starosna struktura ove divljači. Kada se sa sve tri izabrane površine, odnosno tri puta po 1/10 lovišta, dobije broj divljači on predstavlja trećinu brojnog stanja divljači u lovištu. Ukupno brojno stanje srneće divljači će se dobiti kada se taj broj se pomnoži sa tri.

Svi navedeni primjeri pokazuju da prebrojavanje divljači ne iziskuje naročito veliki napor ni sredstva, ali je neophodna profesionalna volja i krajnja ozbiljnost učesnika ovog posla toliko bitnog za pravljenje realnih operativnih planova gazdovanja lovištem. Uz to, ako se prebrojavanje vrši svake godine na istim površinama, onda će se metodom poređenja lako doći do podataka da li lovište napreduje, stagnira ili nazaduje za svaku vrstu divljači ponaosob.

Remize za divljač u lovištu

Štete od divljači na zasadima i usjevima mogu se smanjiti poboljšanjem uslova staništa podizanjem polja i remiza u lovištu

Remiza je riječ odomaćena u velikom broju jezika, potiče od francuske riječi remise, a u lovačkoj terminologiji označava šikaru-guštaru u koju se sklanja divljač od neprijatelja ili od hladnoće. Šume, šumski zasadi i šumska zemljišta, kao i neki zasadi i kulture poljoprivredne proizvodnje su najpogodnija staništa za više vrsta divljači. U njima se divljač hrani, reprodukuje, štiti od neprijatelja, od elementarnih nepogoda, visokih i niskih temperatura, ali stalno u manjem ili većem obimu čini štete na tim zasadima i usjevima. Te štete su bile veoma male ili apsolutno podnošljive, dok čovjek svojim djelatnostima nije narušio odnose u prirodi, bilo prekomjernim korišćenjem, devastacijom i degradacijom staništa, bilo nerazumnim povećanjem broja pojedinih vrsta divljači, ili smanjivanjem njihovog broja, dovodenjem na granicu biološkog opstanka, ali i istrebljenjem pojedinih vrsta divljači. Pojedine vrste divljači stalno ili povremeno su prisutne u lovištima - u prvom redu, srna, divlja svinja, zec, muflon, jelen lopatar, evropski jelen, medvjed, jazavac i neke druge vrste divljači, kada im brojnost na užem ili širem području izmakne kontroli iz bilo kojih razloga (najčešće su to aktivnosti - neaktivnosti čovjeka), po pravilu tada divljač u znatnom stepenu oštećuje zasade i usjeve, a vrlo često ih uništi u potpunosti. Oduvijek je čovjek nastojao da štete od divljači na zasadima i usjevima svede na podnošljivu mjeru. Rezultati često nisu adekvatni uloženom trudu i sredstvima, naročito kada su u pitanju vještački podignuti zasadi i usjevi. Zaštita zasada i usjeva vršena je korišćenjem pasa, loženjem vatri, spaljivanjem materijala čijim sagorjevanjem se stvara dim i mirisi koji odbijaju divljač, postavljanjem statičnih i dinamičnih plašila, mehaničkom zaštitom pojedinačnih biljaka, zaštitom hemijskim sredstvima koja divljač odbijaju specifičnim mirisom i ukusom, podizanjem mehaničkih, električnih i zvučnih ograda i na druge načine. Istraživanja su pokazala da je uz pozitivne ekonomske efekte nemoguće u potpunosti eliminisati štete od divljači u sredini u kojoj ona živi. Takođe je dokazano da je te štete moguće svesti na mjeru koja obezbjeđuje normalan razvoj šuma, šumskih i poljoprivrednih zasada i usjeva na jednoj i divljači na drugoj strani. Nauka je utvrdila, a struka u operativi potvrdila veći broj metoda s kojima se štete od divljači na zasadima i usjevima mogu smanjiti. Jedna od takvih metoda je poboljšanje uslova staništa podizanjem polja i remiza za divljač. Polja za divljač se osnivaju prvenstveno sa ciljem obezbjeđenja hrane za divljač. Remize za divljač se osnivaju u prvom redu radi da bi maksimalno štitile divljač u toku cijele godine i kvalitetom i količinom hrane je zadržale i smanjile potrebu za hranom, koja se nalazi u zasadima i usjevima. Remize za divljač se osnivaju na tri načina: višegodišnje remize, jedno-

godišnje remize i kombinovane remize (višegodišnje + jednogodišnje).

Višegodišnje remize se osnivaju sadnjom drveća, žbunja i višegodišnjeg zeljastog bilja, a najčešće se koriste:

- Cetinari: tisa-Taxus baccata, bor bijeli-Pinus silvestris, bor crni Pinus nigra, obična jela-Abies alba, kedra-Cedrus atlantica, smrča-Picea exelsa, smreke-Juniperus spp;

- Lišćari: svi hrastovi-Quercus spp, bukva-Fagus mesia-ca, dud bijeli-Morus alba, dud crni-Morus nigra, lijeske-Corylus spp, kesten pitomi-Castanea sativa, kesten divlja-Aesculus hippocastanum, divlja kruška-Pyrus pyraeaster, divlja jabuka-Pyrus malus, divlja trešnja-Prunus avium, sremza-Prunus padus, oskoruša-Sorbus domestica, brekinja-Sorbus torminalis, jarebika-Sorbus aucuparia, mukinja-Sorbus aria, orah-Juglans regia, američki, crni orah- Juglans nigra, vrba iva-Salix caprea i druge vrste s plodovima i sjemenjem jestivim za divljač;

- Žbunje-šibljice: drijen-Cornus mas, glogovi-Crataegus spp, lijeska-Corylus avellana, zečjak-Sarothamnus scoparius, žutika (šimšir)-Berberis vulgaris, divlja ruža-Rosa rugosa, kupine-Rubus spp, malina-Rubus idaeus, trnjina-Prunus spinosa, kalina-Ligustrum vulgare, zova crna-Sambucus nigra, zova crvena-Sambucus racemosa, borovnica-Vaccinium myrtillus, brusnica-Vaccinium vitis idaea

- Zeljaste višegodišnje biljke: djetelina livadska-Trifolium pratense, djetelina bijela-Trifolium repens, lucerka-Medicago sativa, ovas (zob)-Avena sativa, rutvi ovas (zob)-Avena strigosa, čičoka-Helianthus tuberosus, stočni kelj-Brassica oleraceae, šumska jagoda-Fragaria vesca, žuti zvjezdan, višegodišnje trave-Poa spp, Festuca spp. i druge vrste u zavisnosti od uslova staništa.

Zaštitni pojasevi, drvoredi uz saobraćajnice, vodotokove i kanale, obrasle vrzine i međe takođe predstavljaju remize za divljač, pogotovo ako se prilikom projektovanja i osnivanja prilagode ovoj namjeni, a zato treba samo malo razumijevanja i truda korisnika lovišta i investitora. Višegodišnje remize se osnivaju u zavisnosti od staništa, raspolaganja sa zemljištem i materijalnim sredstvima.

Jednogodišnje remize se osnivaju tamo gdje nema uslova za osnivanje polja za divljač, a za sadnju-sjetvu se koriste najčešće ratarske kulture i vrste zeljastog bilja, koje ulazi u sastav višegodišnjih remiza.

Kombinovane remize se osnivaju tamo gdje ima uslova za to, u prvom redu na većim površinama kvalitetnijeg, vlastitog ili državnog zemljišta, s raspoloživom mehanizacijom i brojnijom radnom snagom. Osnivaju se sadnjom ili sjetvom pogodnih vrsta bilja u različitom poretku (trake, krugovi, mozaici i sl).

Remize su raznolike, kako po obliku tako i po površini u zavisnosti od uslova staništa i namjene takve remize. Zbog lakog načina razmnožavanja neke biljke su posebno prikladne za biološku sanaciju terena, odnosno za podizanje hranjivih i zaštitnih pojaseva kao najpogodnijih staništa za više vrsta divljači, tj. za osnivanje remiza u našim lovištima:

Zečjak-Sarothamnus scoparius Linne je poznat i pod imenom: zečevac, zečji lakotnik, žuta metla i žuti trn, ali i po naučnim sinonimima Cytisus scoparius Link, Spartium scoparium Linnè, Genista scoparius Lam., Genista angulata Poir. i Sarothamnus vulgaris Wimm. Zečjak pripada porodici mahunarki-Papilionaceae i potporodici lepitirnjače-Papilionaceae. Metlasti izgled žbunja zečjaka doprinjelo je njegovom naučnom imenu (Starogrčki: staron-metla i thamnós-žbun). Zečjak je žbunasta višegodišnja biljka rasprostranjena po Srednjoj i Južnoj Evropi, ali je unesen (introdukovan) u mnoge krajeve. Na području BiH zečjak je

Zečjak-Sarothamnus scoparius Linne

autohtona vrsta tako da u svom prirodnom staništu efikasno osvaja nove teritorije. Zečjak je pionirska vrsta, koja obogaćuje zemljište azotom i tako ga priprema za nove biljne vrste zahtjevnije prema hranljivim materijama. Žbun se brzo razvija i sa izduženim šibolikim granama naraste u visinu do 3 m. Grane su na poprečnom presjeku petougone, gole i bez trnja. Izbojci i mlade grane su zelene, a starije mrke boje. Korjenje je snažno vretenasto s razvijenim bočnim žilama i žilicama na kojima su krtolice u koje biljka nagomilava azot u vidu nitrita. Cio žbun ima metlast izgled, koji u doba cvjetanja krupnim žutim cvjetovima cijelom pejsažu daje prijatan izgled. Šibolike grane su u mladosti pokrivene svilastim dlakama i imaju malo lišća. Gornje, jednostavno i donje tropero lišće spiralno je raspoređeno na granama i izbojcima. Listići pri vrhi grana su bez peteljke, skoro sjedeći, elipsastog oblika, cijelog oboda, dugi 8-15 mm. Zečjak cvjeta od aprila do juna i ima zlatno-žute cvjetove duge 15-20 mm s peteljka dugačkim oko 8 mm, pojedinačni ili po dva u pazuhu listova. Plod je mahuna dugačka 4-5 cm, koja kada je zrela puca uz prasak i tako rasijava sjeme. Zečjak je izuzetno korisna biljka. Veoma je dekorativan sa metlastim

izgledom izbojaka i šibolikih grana uvijek zelenih i dugim periodom cvjetanja. Cvjetovi su medonosni. Od njegovih dugih grana prave se metle, sirovina je za tekstilnu i farmaceutsku industriju, koristi se za grijanje ognjišta, za ogrjev, za pokrivanje objekata, ispržene sjemenke kao zamjena za kafu, kao začim jelu i kao salata, zatim u narodnoj medicini za normalizovanje rada srca kod tahikardije-ubrzanog rada srca, kao zeleno đubrivo i za vezivanje terena sklonih eroziji, ali i za zaštitu zasada i usjeva od divljači. U odnosu na divljač i lovstvo, lovce, lovne radnike i građane treba upoznati i stalno podsjećati na koristi od ove biljke i više je približiti operativi, kako bi se što šire koristila, kao hrana i zaklon za divljač i tako posredno i neposredno smanjile štete, naročito na mladim i novopodignutim šumama, šumskim kulturama, voćnjacima i drugim zasadima i usjevima, kako u lovištu, tako i u njegovom okruženju.

Trnjina-Prunus spinosa (porodica: ruže-Rosaceae) raste po grmovitim obroncima, obodima šuma, krčevinama i drugim nižijskim i brdskim predjelima. Trnjina je listopadni, vrlo razgranat, trnovit grm s crnom korom. Naraste do 4 m visine. Širi se po okolini pomoću izbojaka iz korjena. Pogodna je za zaštitu strmih i jaružastih terena od erozije zbog obilja široko razvedenog korijenovog sistema. Listovi su naizmjenični, imaju peteljke, jajoliki su, nazubljenog oboda, dlakavi po žilicama naličja. Cvjetovi su dvopolni, petočlani, rastu pojedinačno na kratkim drškama, a cvjetaju prije

Trnjina-Prunus spinosa

listanja. Latice su bijele. Cvjeta u aprilu i maju. Plodovi su okrugle, tamnoplavo-sivkaste koštunice koji sadrži tanine, organske kiseline, vitamin C. Listovi i plodovi trnjine liječe različite bolesti: čisti krv, liječi srčanu astmu, kožna oboljenja, kožne osipe i giht, jača želudac, pospješuje apetit, otklanja grčeve u želucu i proliv.

Brekinja-Sorbus torminalis je samoniklo srednje bujno drvo (spada u oskoruše-Sorbus), visine 12-16 m jako razgranate krune. Cvjeta u maju i junu, cvjetovi su bijeli, skupljeni u cvast-gronju. Jestivi plod je koštunica, najčešće kruškastog oblika smeđe boje, sa svijetlim tačkicama, a sazrijeva u sep-

Brekinja-Sorbus torminalis

tembru. Sadrži škrob, šećer, minerale, vitamin C, karotenoid, tanin, pektin i organske kiseline. Posle mrazeva u fazi gnjilosti plodovi postaju kašasti, slatki i ukusni, a sadrže mnogo tresalovine koja se koristi za smetnje u probavi, zaustavljanje proliva i grčeva želuca. Kora se koristi za smanjenje razine šećera u krvi.

Divlja trešnja - Prunus avium je iz porodice ruža i najpoznatija je šumska voćkarica Raste kao 7-8 m visoko listopadno drvo s bujnom krošnjom. Listovi su ovalni ili jajoliki. Cvate (zajedno sa listanjem) u aprilu i maju bijelim cvjetovima na dugim peteljka skupljenima u nakupine. Plod je jestiva tamnocrvena koštunica s debelim, mesnatim i sočnim

usplođem. Radi male količine masti, soli i bjelančevina, trešnje su vrlo važne u bolesničkim dijetama, naročito kod oboljenja srca i krvnih žila, kod bolesti bubrega kao i kod gihta i reumatizma. Vrlo mala količina masnih i hranjivih tvari čini trešnje vrlo prikladnim za dijete kod kura za mršavljenje. Šećernim bolesnicima mogu se trešnje dati u umjerenim količi-

Divlja trešnja - Prunus avium

nama, jer je najveći dio šećera, tzv. levuloza, u obliku koji ne škodi šećernim bolesnicima. Nalazimo ju najčešće kao samostalna stabla u mezofilnim šumama kitnjaka i graba. Divlja trešnja je vrlo važna za očuvanje bioraznolikosti.

Niskokalorično i nemasno meso divljači

Odsustvo stresa u životu divljači u slobodnoj prirodi, neograničena mogućnost kretanja i raznovrsna ishrana, koja uključuje i ljekovito bilje, neposredno utiču na ukus mesa divljači. Meso divljači dolazi iz prirode: ukusno, hranljivo, niskokalorično, siromašno mastima. Istovremeno, meso divljači je izvrstan izvor proteina, bjelančevina, željeza, selena i vitamina B kompleksa. Bogato je visokokvalitetnim proteinima, a prehrana koja se temelji na divljači potiče zdravlje imunološkog sustava. Sadržaj proteina po pravilu premašuje vrijednosti mesa od domaćih životinja, čije meso uglavnom koristimo u ishrani. Ove bjelančevine su pored toga i natprosječne biološke vrijednosti. To znači da imaju visok stepen iskorišćenja pri gradnji naših tjelesnih bjelančevina. Meso divljač ima vrlo nizak nivo masti. Pošto sadržaj holesterola zavisi od masti, divljač je veoma siromašna holesterolom. Mast je doduše nosilac ukusa, ali dovoljno je dodati jedan do dva posto ako se želi ovo svojstvo popraviti. U ljudskoj ishrani meso je važna namirnica i izvor bjelančevina. Problem je međutim sto s mesom unosimo previše masti. Upravo u tome leži jedna od bitnih vrijednosti „mršavog“ mesa divljači. Tamna boja mesa kod divljači dolazi otuda što divljač nije zaklana, već odstrijeljena pa je meso izgubilo manje krvi. Uz to, meso divljači zadržava i veći nivo materija koje određuju njegovu boju. Zbog pomenutih kvalitativnih prednosti, meso divljači ima i višu etičku i ekološku vrijednost od mesa većine domaćih životinja. Dakle, meso divljači je visoko vrijedna namirnica koja se odlikuje: lako svarljivim bjelančevinama, niskim procentom masti, niskim udjelom vezivnog tkiva i finom strukturom mišićnih vlakana.

Procjena pola i starosti crne divljači

U odnosu na ostale papkare naših lovišta, procjena pola i starosti divljih svinja (*Sus scrofa*) vrlo je teška i komplikovana. Razlike u građi tijela između polova ove divljači su male i teško uočljive i u najpovoljnijim vremenskim uslovima, a naročito po noći, u svitanje ili u sumrak. Za procjenu pola i starosti, pored vanjskog izgleda, kriteriji su vrijeme mijenjanja dlake, ponašanje i socijalni status u krdu (čoporu). Najteže je procijeniti starost srednjedobnih primjeraka i zato je dobar dvogled poželjan u lovu na divlje svinje. Po pravilu su veprovi samotnjaci izvan sezone parenja, ali se usamljeno kreću i jalove ili prestarjele divlje svinje te bolesne ili mlađe jedinke. Za trofej od ove divljači se smatraju veprove kljove.

Odrasli zreli vepar (5-7 godina): Izraziti je samotnjak, drži se dalje od bučnog krda i izbjegava društvo srodnika. Pored krda je samo u vrijeme parenja. Pri pogledu sa boka na vepa uočljiv je klinasti oblik trupa, glava je snažna i nabijena i čini 1/3 tijela. Izražen greben (hrbat) se u prsnom dijelu spušta koso ka sapima koje su niže. Stomak je uvučen. Rep doseže do ispod koljena s kičankom na kraju. Kljove su moćne i jasno se vide. Pri pogledu sprijeda je vidljiv polni organ između nogu i u ljetnoj, a naročito u zimskoj dlaci koji se vidi kao čuperak dlaka koji formira kičicu. Pri pogledu straga su vidljivi uvećani testisi između stražnjih nogu.

Stara, zrela krmača:

U krdu se izdvaja od ostalih sa svojom prasadi i drži se po strani na mirnijim mjestima. Opreznija je od srednjedobne svinje. Dugo ispituje teren prije nego što se pojavi na čistini. Ako osjeti ili posumnja opasnost, puhanjem kroz nozdrve opominje krdo i brzo bježi. Obično je vođa krda. Pri pogledu sa boka ima snažno, ali nešto duže tijelo koje nema klinast oblik nego je okruglije s ravnijim leđima i izraženim stražnjim dijelom. Ako te godine nema prasad, slabine su ulegnute. Ima izduženiju glavu i slabo uočljive kljove. Za vrijeme dojenja stomak krmače je opušten, gotovo viseći, s ja-

sno vidljivim dojčkama. Zbog prašćenja i dojenja krmača posljednja promjeni dlaku u proljeće pa čak u maju se može vidjeti krmača sa zimskom dlakom, tamnije boje po leđima. Zato, ako u rano proljeće se primjeti divlja svinja s promijenjenom dlakom (ljetnom) to nije krmača nego nazime ili vepar.

Srednjedobni vepar (3-5 godina): I srednjedobni vepar je samotnjak ali se zadržava blizu krmača (krda) i oprobava snagu u oponašanju borbe sa vršnjakom. U toku parenja, više srednjedobnih veprova se vrti oko krda (veprovi sateliti), ali ne smiju prići krmači zbog zrelog, jakog vepa. Ako se u parenju vepar sam šunja oko krda to je mlad primjerak. Praktično se može smatrati veprom svaka divlja svinja težine 60-70, koja se kreće sama, a ima klinasti oblik tijela i dugu njušku. Pri pogledu sa boka tijelo je vitkije nego kod zrelog vepa, mađa se već uočava klinast izgled i izražen hrbat. Vide se i mali sjekači, ali ne kao kod starijih primjeraka. Vidi se i kičica. Rep je dug ali ne doseže do koljena i u zimskoj dlaci je kitnjast pri kraju. Stariji primjerci srednjedobnih veprova su krupniji od zrelih veprova.

Srednjedobna krmača: Ona već ima prasad i često se pridružuje krdu s prošlogodišnjom prasadi. Pri pogledu sa boka tijelo je dugo, okruglasto, mršavo, bez naglašenog grebena i s jačim stražnjim dijelom. Njuška je duga i uska. Takođe kasno mijenja dlaku i ima opušten stomak s uočljivim dojčkama ako ima prasad. Ljeti je lako da se zamjeni za vepa jer vimena slična kičicu vepa, naročito ako ostavi prasad u šikari i sama izađe na čistinu u potrazi za hranom. Ovakva zabuna nanosi veliku štetu lovištu.

Dvogodišnji vepar: Još uvijek se nalazi u krdu ili se vrzma u njegovoj blizini, ali nije njegov član i već se postepeno se osamostaljuje. Mlade mužjake, čim polno sazriju, krmače isključuju iz krda. Tada se oni kreću u manjim skupinama od 3 do 4 jedinke, kojima rukovodi najjači među njima. Takvo malo krdo se ponaša skitalački i neobuzdano i pravi najviše štete na usjevima.

U njemu ostaju do sljedećeg parenja u novembru-decembru, poslije čega se osamostaljuju i napuštaju kraj u kome je matično krdo. Pri pogledu sa boka naslućuje se klinasti oblik tijela, vidi se kičica i blagi nabor na gornjoj usni, gdje će se pojaviti sjekači. U zimskoj dlaci se vidi kitnjast kraj repa. Kao što je već spomenuto, ako se u proljeće vidi usamljena divlja

svinja u ljetnoj dlaci to je nazime ili mlad vepar.

Dvogodišnja krmača: Ima prasad i često se udružuje u krdo gdje joj je majka koja ima nove mlade.

Nazime: Rado se igra, oponaša tučnjavu, užurbano juri na hranu. Obično se udružuje mlađi više krmača u krdo. Pri pogledu sa boka nazime je uočljivo sitno i vidi se kratak rep koji nije kitnjast na kraju. Težina rijetko prelazi 45 kg. Teško je razlikovati pol. Nazimad prva mijenja dlaku.

SAČMARICA

IŽ - Baikal MP 153

TEHNIČKE KARAKTERISTIKE	
Model	IŽ Baikal MP 153
Kalibar	20/76, 12/70, 12/76, 12/89
Dejstvo	poluautomatsko
Masa	3,5kg (orah); 3,45kg (polimer)
Cijev	Hromirana 660 i 710 mm
Čokovi	Izmjenjivi (vanjski ili unutrašnji)
Kapacitet	4+1 (moguće produženje magacina)
Cijena	800 do 1100 KM

Mnogi naši lovci su dobri poznavaoi ruskih lovačkih pušaka IŽ - Baikal. To i ne čudi, jer ovo pouzdano i dugovječno oružje odgovara kupovnoj moći naših lovaca, a učinak u lovu i radni vijek je na nivou mnogo skupljih lovačkih pušaka sa Zapada. Iževski mehanički zavod, uz TOZ iz Tule je najpoznatija ruska fabrika oružja. Ubraja se u najveće industrijske komplekse u Rusiji. Samo za civilno tržište IŽ godišnje proizvede 740.000 komada oružja, raspoređenih u više od 50 različitih modela i 200 modifikacija osnovnih modela. Svoje oružje IŽ izvozi u 70 država, što ga svrstava u najveće proizvođače u svijetu. Za šest decenija postojanja, ovaj zavod se razvio u giganta: ima puškarske škole, graverske i rezbarske akademije, zavod za ispitivanje i žigosanje oružja.

Savršenstvo jednostavnosti MP153

Lovna, jeftina, puška sačmarica, s kliznim potkundakom - pumparica, koja ima oznaku IŽ - Baikal MP153 je prije nekoliko godina prvi put viđena na nirnberskom sajmu IWA. Poluautomat MP153 je u osnovi sličan pumparici MP133. Konstruisanje poluautomatske sačmarice Baikal MP 153 je počelo sa zahtjevom da se napravi oružje koje će funkcionisati u svim vremenskim uslovima, koristeći municiju čija se težina sačmenog punjenja kreće od 28 do 64 g. Puške MP 153 predstavljene na sajmu u Nirnbergu su bile s polimerskim i orahovim kundakom, puška za IPC sa deset metaka i Viver šinom kao i model u kalibru 20/76. Za rad mehanike odabran je neprevaziđeni sistem pozajmice gasova. U polovini cijevi izbušena su dva otvora,

koji sagorjele gasove odvođe u gasni cilindar. Oni djeluju na klip sa zaptivnom karikom koja je smještena u vlastitom žlijebu i ne skida se. Klip potiskuje povratnu oprugu sa dvije paralelne poluge koje pokreću zatvarač. Masivni dvodijelni zatvarač na gornjoj strani ima klin koji se bravi u nastavak cijevi. Sanduk je od duraluminijuma i samo upravlja čeličnim vezanim dijelovima. Zatvarač ima dva jača bočna izvlačka postavljena pod uglom od 180 stepeni koji drže i vade čahuru iz cijevi. Prelivni ventil nalazi se na prednjoj strani cilindra, koji odvodi višak nepotrebnih gasova. Klip i zatvarač vezani su polugama koje su spojene pločicom, koja ojačava cijeli podsklop. Puška može da koristi i patrone čija je dužina čahure 70 mm. Da bi koristili trap ili skit patrone lakog punjenja, potrebno je dotegnuti ventil na oznaku za laka punjenja. Sa ovako podešenom puškom nije poželjno pucati teža punjenja jer može doći do oštećenja oružja i povrede samog strelca. Proizvođač savjetuje da se puška razradi sa prvih 100 patrona težeg punjenja i standardnog pritiska 12/76. Poluautomat ima izmjenjive čokovu i uređaj za izmjenu metka u cijevi tzv. „kat-of“. Tokom upotrebe oružja treba provjeravati dotegnutost čokova koji mogu biti vanjski ili unutrašnji. Puška se odlično pokazala u praksi i nosi titulu najprodavanijeg i najizdržljivijeg poluautomata u svijetu posljednjih nekoliko godina. Odličan je izbor i za najprobirljivije lovce jer predstavlja savršenstvo jednostavnosti. Idealna je za lov sitne divljači na većim daljinama gađanja, a dokazala se i u lovu divljih svinja kao odličan izbor uz korištenje jediničnih projektila tipa Havk i RS 1.

Sarajlić (Hasan) Hasan
(1944. - 2011.)

Dvadesetog januara ove godine navršila se je godina dana od tragične smrti Sarajlić Hasana, jednog od najuspješnijih privrednika u BiH i uglednog i aktivnog člana LD „Majevica“ Srebrenik. Osim što je postao sinonim za poslovni uspjeh, naš Hasan je nalazio vremena da se iskaže kao strastven lovac i veliki pobornik prirode i običnog druženja. Kao čovjek vizionarskih pogleda i osobenog poslovnog instinkta i poslovnih ideja, Hasan je uživao i obavljajući dužnost predsjednika LD „Majevica“. Dobitnik je nekoliko priznanja za svoj visoko profesionalan rad: Menadžer TK među privatnim preduzetnicima, generalni menadžer TK, menadžer godine u BiH, dobitnik plakete Općine Srebrenik ... a u svrhu zasluga i u cilju stimuliranja razvoja i afirmacije lovstva i drugih aktivnosti koje su od interesa za lovstvo, Predsjedništvo SLD TK je donijelo Odluku da se Hasanu Sarajliću dodijeli lovačka plaketa. Na prijedlog našeg Društva, Predsjedništvo SLD TK, krajem prošle godine, Hasana je posthumno proglasilo počasnim članom. Njegovim odlaskom izgubili smo velikog čovjeka i istinskog zaljubljenika u lov i lovačka druženja, za koja je uvijek pronalazio vremena. Nemjerljiv je njegov doprinos lovstvu i lovačkoj etici. Sve lovačke dužnosti obavljao je časno i pošteno, znalčki i krajnje odgovorno. Za sve što je učinio, najiskrenije mu zahvaljujemo. Kao cijenjen i poštovan, kao dobar čovjek i lovac zauvijek će ostati u našim srcima.

LD „Majevica“ Srebrenik

Selimović dr. Zuhdija
(1954. - 2011.)

Prerano je iz redova LD „Sokolina“ Kladanj-LS „Tuholj“ na ahiret preselio doktor Zuhdija. Kao vrstan stomatolog, strastan planinar i izvrstan lovac, uživao veliki ugled među svima koji su ga poznavali. Ponosni smo što je bio naš lovac iako je živio i radio u Tuzli. Njegov lik će trajno ostati u našim srcima. Neka mu je vječni rahmet.

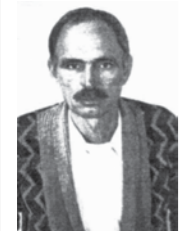
LD „Sokolina“ Kladanj

Hrustić (Tale) Ismet
(1937. - 2011.)

Dvadesetčetvrog februara se navršila godina dana od kako je redove LD „Tuzla“ napustio Ismet Hrustić, istinski zaljubljenik prirode i lova. Zbog svoje skromnosti, poštenja, drugarstva i vesele naravi ostat će u trajnom sjećanju mnogih, a posebno lovaca njegove Sekcije „Obodnica“ Dragunja. Njegovom smrću izgubili smo primjernog lovca i prijatelja.

LD „Tuzla“ Tuzla

Imširović Ramo
(1952. - 2011.)

Nakon duge i teške bolesti, u 59 godini života, redove LD „Jelen“ Gradačac je zauvijek napustio prijatelj i lovac Ramo Imširović. Bio je član Sekcije „Međida“, koja je njegovom smrću izgubila dobrog i zaslužnog lovca koji se posebno isticao se na planu zaštite i uzgoja divljači. Krasile su ga vrline istinskog zaljubljenika u prirodu i druženje sa lovcima. Članovi Lovačkog društva „Jelen“ neće ga zaboraviti. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Jelen“ Gradačac

Kurtović (Hazim) Sejdalija
(1933. - 2011.)

U sedamdesetomj godini života redove LD „Srndač“ Gračanica je napustio Sejdalija Kurtović, vrijedni lovac još od 1972. godine. Čitav svoj lovački vijek je bio uzoren i aktivan u onoj mjeri da je dao veliki doprinos u unapređivanju lovstva, kolegijalnosti i lovne etike. Zbog svojih zasluga je proglašen počasnim članom. Neka mu je vječni rahmet. Ostat će nam u trajnom sjećanju kao veliki lovac i prijatelj.

LD „Srndač“ Gračanica

Imširović Hamdija
(1956. - 2011.)

Devetnaestog februara se navršila godina dana od kako je, u 55 godini života, umro Hamdija Imširović, član LD „Jelen“ Gradačac. Član Lovačkog društva, odnosno Sekcije „Međida“, bio je od 1985. godine. Tada, iako mlad lovac, za kratko vrijeme je dao veliki doprinos u razvoju lovstva našeg Društva. Njegovom smrću smo izgubili provjerenog prijatelja, sportistu i nadasve čestitog i dobrog čovjeka. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Jelen“ Gradačac

Alikadić (Abid) Kadrija
(1934. - 2011.)

Nakon kraće bolesti preminuo je dugogodišnji član i sekretar LD „Sokolina“ Kladanj, naš cijenjeni Kadrija. U redove lovaca je stupio još 1969. godine, a dužnost sekretara, u dva navrata, obavljao je 20 godina. Za svoj dug lovački vijek i pregalaštvo odlikovan je bronзанom i zlatnom značkom, a proglašen je i počasnim članom. Društvo je zahvalno za sve što je učinio na planu unapređivanja lovstva i drugarstva. Neka mu dragi Allah podari Dženet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Alikadić (Nurko) Avdo zv. Pita
(1939. - 2011.)

Nakon duge i teške bolesti, preminuo je naš Pita, član LD „Sokolina“ Kladanj od 1981. godine. Bolest ga je sprečavala da često lovi, ali je puno vremena posvećivao lovačkom druženju. Stopama uzornog lovca je krenuo Avdin sin Samir, sa željom da nastavi porodičnu tradiciju. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Vejzović Šemso
(1945. - 2011.)

Nakon kraće bolesti preminuo je dugogodišnji lovac i počasni član LD „Sokolina“ Kladanj, naš Šemso. Za doprinos razvoju lovstva dobitnik je diplome, bronzane i zlatne značke. Obavljao je niz odgovornih dužnosti i funkcija u Društvu. U dva mandata je bio disciplinski sudija i predsjednik Sekcije „Tarevo“. Kao zagovornik discipline bio cijenjen i poštovan, vrijedan i aktivan. Ostat će u sjećanju kao veliki lovac i čovjek. Njegujući porodičnu tradiciju, njegovim stazama u lovištu je krenuo i sin mu Esad. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Sarajlić (Mumin) Galib
(1946. - 2011.)

U martu se navršava šest mjeseci od kada je preminuo naš Galib, član LD „Sokolina“ Kladanj od 1991. godine. Bio je cijenjen i poštovan, a naročito u Sekciji „Stupari“, gdje se istakao kao inicijator i učesnik u mnogim akcijama. Zbog svojih zasluga je dobio zahvalnicu, diplomu i bronзанu značku. Ljubav prema lovu i druženju koja je krasila Galiba očita je i kod njegovih sinova Mumina i Edina. Zauvijek će nam nedostajati njegove šale, njegovo prijateljstvo i vedrina. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Rustemović (Fehim) Zijabeg
(1948. - 2012.)

Nakon iznenadne bolesti, preminuo je naš Zijabeg, član LD „Sokolina“ Kladanj od 2005. godine. Iako mu lovački vijek nije dug, ali zahvaljujući zalaganju, disciplini i pravедnosti zaslužio je povjerenje kolega da bude grupovođa u Sekciji „Kladanj“. Nagrađen je zahvalnicom. Lovačka tradicija porodice Rustemović jamči i da će njegov sin Rifet krenuti očevim stazama u lovištu. Neka našem Zijabegu dragi Allah podari Dženet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Kovačević (Hamid) Ahmo zv. Loba
(1950. - 2011.)

Ovih dana se navršava šest mjeseci od kada je iznenada preminuo naš Loba, član LD „Sokolina“ Kladanj od 1991. godine. Prevelika ljubav prema životinjama ga je udaljila od akcija odstrjela divljači, ali je redovito učestvovao u njihovoj zaštiti i uzgoju. Isto tako, nije propuštao da radom i donacijama doprinese izgradnji lovno-uzgojnih objekata. Neka mu dragi Allah podari Dženet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Šarić Himzo
(1954. - 2011.)

Iznenadna smrt Himze Šarića je iz lovačkih redova istrгла jednog od najboljih članova LD „Sokolina“ Kladanj i najaktivnijih iz Sekcije „Tuholj“. Kao uzoran i zaslužan lovac od 1986. godine, dobitnik je bronzane i srebrne značke. Bio je predsjednik LS „Tuholj“, predsjednik Odbora za izgradnju lovačke kuće Sarino Korto za koju je dao puno sredstava i oko 60 radnih dana. Umro je na dužnosti člana Skupštine Društva. Himzo nije uspio preboljeti smrt brata Hamida, lovca koji je samo 24 dana prije njega preselio na ahiret. Sa zahvalnošću ćemo se vječno sjećati našeg Himze. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Okić (Šerif) Hasib
(1930. - 2011.)

Krajem jula ove godine navršava se dvanaest mjeseci od kako je na ahiret preselio naš Hasib Okić, počasni član LD „Majevica“ Srebrenik, aktivan i uzoran lovac još od 1954. godine. Zbog svoji vrlina, discipline i drugarstva bio je vrlo cijenjen i poštovan među svim lovcima, a naročito među kolegama u LS „Sladna“ Dao je golem doprinos u unapređivanju lovstva i lovne kinologije, a posebno se isticao u gajenju lovačkih pasa. Zbog svojih zasluga je proglašen počasnim članom. Neka mu je rahmet duši.

LD „Majevica“ Srebrenik

Imamović Sead
(1966. - 2011.)

Nakon kraće bolesti preminuo je naš Sead, član LD „Sokolina“ Kladanj od 2009. godine. Za kratko vrijeme svog lovovanja istakao se stalnim učešćem u akcijama Društva, posebno se zalažući u izgradnji lovno-uzgojnih objekata, prehrani i zaštiti divljači. Ostat će u najljepšoj uspomeni svih lovaca, a naročito kolega iz Sekcije „Tarevo“. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Sokolina“ Kladanj

Božić Mijo
(1928. - 2000.)

Marković Vid
(1950. - 2002.)

Marjanović Franjo
(1953. - 2007.)

Ove godine se navršava 12, odnosno 10 i pet godina od smrti naših dragih kolega Božić Mije, Marković Vida i Marjanović Franje (na fotografiji sa lijeva na desno), članova LD „Tuzla“. Sva trojica su dali golem doprinos unaprjeđenju lovstva, lovačke etike i kolegijalnosti, redovito učestvujući u akcijama uzgoja i zaštite divljači, gradnji lovačkih kuća i ostalim aktivnostima Sekcije „Dragunja“, zbog čega su bili višestruko nagrađivani. Izgubili smo istinske ljubitelje prirode i druženja, plemenite ljude koji su nam ostali u trajnom sjećanju. Neka im je vječna slava i hvala.

LD „Tuzla“ Tuzla

Veliki tetrijeb - Gluhan

Veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus*),
razred: Ptice (Avers),
red: Koke (Galliformes),
porodica: Šumske koke (Tetraonidae)

Zbog prorjeđenosti populacije, veliki tetrijeb se smatra ugroženom vrstom i gotovo izumrlom ne samo u BiH već i u mnogim područjima njegovog staništa u Evropi: dijelovi Balkana i Alpa, sjeverna Rusija, Skandinavija, Njemačka, Finska, Škotska. Životni prostor ove, poslije

velike droplje, najkrupnije evropske ptice, jesu evropske planine obrasle gustim šumama s mnogo četinara, gustom paprati i vrijeskom. Kod nas je stanarica i živi na nadmorskoj visini između 1.000 i 2.000 m, a njačešća staništa su mu oko 1.500 m. Bilo je pokušaja da se Gluhan prenese u Ameriku i na druge kontinente, ali su svi oni završeni neuspjehom. Po ocjeni stručnjaka u Evropi je na granici nestanka kojeg uzrokuje čovjek narušavanjem ekološke ravnoteže, bjesomućnom eksploatacijom šuma, a poznato je da tetrijeb ne podnosi blizinu ljudi. Da bi spriječile migraciju ove atraktivne divljači, odnosno omogućile njenu populaciju, mnoge zemlje sprovode razne i planske uzgojno-zaštitne mjere, koje se prije svega odnose na radnje očuvanja prirode.

Veliki tetrijeb je težak do 8 kg, dug do 1 m (na rep otpada 30-35 cm), a raspon krila doseže 1,40 m. Koka je u prosjeku za tri puta manja i lakša od mužjaka, a razlikuju se i po tome što je mužjakovo perje tamnomrke boje, s metalnim, plavo-zelenim prelivima. Koža oko očiju je crvena, a ima i zeleni okovratnik. Guša mu je stalno nakostriješena. Stalno uspravni rep mu je sastavljen od 18 krupnih i tvrdih pera. I noge su obrasle perjem. Tijelo koke je svjetlohrđaste boje s crnim poprečnim šarama. Rep je crn, s crvenkasto-žutim šarama. Koka polaže u leglo 5-12 jaja, a najčešće 8 jaja. Na njima leži 26-28 dana, a od tog broja u prosjeku se održi 2-3 pileta. Mladi (potrkuše) se osamostaljuju poslije 2 sedmice i žive u jatu do zime kada se odvajaju i započinju samotnički život. Mladi se hrane larvama, mravima i drugim insektima, a odrasli jedu lisne i cvjetne pupoljke, sjemenke, bobice, a zimi iglice borova i smreka. Gluhan ima veliki radijus kretanja radi ishrane. Koke zanoće tamo gdje se zateknu.

Mušjakov život je znatno drugačiji od koke velikog tetrijeba. Živi usamljeno već od prve godine života, a samački život napušta samo u vrijeme parenja da bi se sastao sa svojom vrstom, izabrao ženku i opet nastavio život nasamo. Za razliku od ženke, mužjak je vjeran staništu i po pravilu zimuje na istom drvetu, čak i na istoj grani. Isto drvo mu služi i za proljetnu pjesmu. Svaku več, bez obzira da li pjeva ili ne, diže se na drvo radi bezbjednosti i pjevanja, a čim svane spušta se na zemlju u potrazi za hranom.

Nenadmašna ljubavna pjesma i parenje traju 4-6 sedmica, od aprila do kraja maja, odnosno od početka pupanja šiblja pa sve dok bukva ne zazeleni. Svaki lovac koji je čuo pjesmu glauhana nikada je neće zaboraviti. Pjesma se čuje na udaljenosti od stotinjak metara i počinje oko jedan sat prije zore, a ne završava se ni tokom noći ako je noć mirna i s mjesečinom. Gluhan odlično predosjeća promjenu vremena pa pjesma jedino tada izostane. Svaki mužjak ima svoje pjevalište. Na pjevalištima se održavaju krvave borbe među mužjacima za ženke. Obično se pjevališta nalaze na visokim kotama ili grebenima i okrenuta su istoku ili sjeveroistoku odakle gluhan lako kontroliše okolinu, ne samo zbog neprijatelja nego i zbog koka koje dolaze na parenje i mužjaka suparnika. Pjesmu se sastoji iz pripremnog i završnog dijela, odnosno, sastoji se od tzv. škljocanja (kao kad se pucketa naprstkom), zatim se čuje jedan jedini jači (dublji) zvuk, kao kad se izvadi čep iz boce.

Odmah potom se čuje brušenje, to jeste zvukovi poput onih koji se dobiju povlačenjem belegije po oštrici kose.

Svi ti zvukovi slijede jedan za drugim u nekoliko povezanih nizova, a

posljednji je razvučen. Na početku, a rijeđe u sredini pjevanja, tetrijeb se šepuri;

širi rep, spušta i odmiče krila od tijela i glavu grčevito ispruža naprijed. Nekada se čuje i neki uvod u pjesmu koji liči na iskašljavanje. Najinteresantniji dio u pjesmi je brušenje koje traje svega nekoliko sekundi i tada je tetrijeb „i slijep i gluh“. Gluh je od ljubavnog zanosa kada mu kožni nabor zatvori ušni otvor (po čemu je i prozvan Gluhan), a slijep je jer tom prilikom tetrijeb kožom prekriva oči.